

2.6 Σύνταξη Ανικανότητας

2.6.1 Προστατευόμενα πρόσωπα

Η σύνταξη ανικανότητας εισήχθη τον Ιανουάριο του 1973²⁶³, αρχικά για τους υποχρεωτικά ασφαλισμένους (μισθωτούς και αυτοτελώς εργαζόμενους). Από τον Οκτώβριο του 1980²⁶⁴, η σύνταξη αυτή επεκτάθηκε και στους προαιρετικά ασφαλισμένους αναφορικά με απασχόληση με Κύπριο εργοδότη στο εξωτερικό.

2.6.2 Έννοια ανικανότητας

Σύμφωνα με το Νόμο του 1972²⁶⁵ η ανικανότητα για εργασία ορίστηκε ως η οφειλόμενη σε ειδική νόσο ή σωματική ή πνευματική αναπηρία. Για σκοπούς σύνταξης ανικανότητας, ο ασφαλισμένος θα έπρεπε να ήταν ανίκανος για εργασία για περίοδο 156 ημερών και στη λήξη της περιόδου αυτής να αποδείκνυε ότι προβλεπόταν ότι θα παρέμενε μόνιμα ανίκανος για εργασία. Η ερμηνεία του όρου «μόνιμα ανίκανος» αφέθηκε ουσιαστικά στην Υπηρεσία. Με το Νόμο του 1989²⁶⁶ ορίστηκε ότι ανίκανος για εργασία για σκοπούς σύνταξης «θεωρείται ο ασφαλισμένος όταν λόγω ειδικής νόσου ή σωματικής ή πνευματικής αναπηρίας μεταγενεστέρως της ασφαλίσεώς του, ή προγενεστέρως η οποία επεδεινώθη ουσιαδώς μετά την ασφάλισίν του, δεν δύναται να κερδίζη δι' εργασίας την οποίαν ευλόγως αναμένεται να εκτελή λαμβανομένων υπ' όψιν των δυνάμεων, των δεξιοτήτων, της μορφώσεως και της συνήθους επαγγελματικής απασχολήσεώς του, πέραν του ενός τρίτου του ποσού το οποίον συνήθως κερδίζει εις την αυτήν περιφέρειαν και επαγγελματικήν κατηγορίαν σωματικώς και πνευματικώς υγιής άνθρωπος της αυτής μορφώσεως».

Με βάση τον πιο πάνω ορισμό αποφασιστικό κριτήριο για να θεωρηθεί ένας ασφαλισμένος ως μόνιμα ανίκανος για εργασία ήταν η απώλεια της ικανότητας του να κερδίζει πάνω το ένα τρίτο του ποσού που κερδίζει υγιής άνθρωπος της ίδιας μόρφωσης απασχολούμενος στην ίδια περιφέρεια και επαγγελματική κατηγορία. Από τον Ιανουάριο του 1993²⁶⁷ το όριο του ενός τρίτου αυξήθηκε στο 50% για ασφαλισμένους ηλικίας 60-63 ετών.

2.6.3 Ασφαλιστικές και άλλες προϋποθέσεις

Οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις για σύνταξη ανικανότητας, όπως καθορίστηκαν το 1973²⁶⁸, ήταν :

- a) Ο ασφαλισμένος να έχει καταβάλει εισφορές για 156 τουλάχιστον εβδομάδες.

263. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος**, 106 του 1972 (άρθρα 12 (α)(β) και (γ) και 23).

264. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος**, 41 του 1980 (άρθρο 25(1)(δ)).

265. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος**, 106 του 1972, (άρθρο 2 και 23).

266. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος**, 96 του 1989, (άρθρο 7).

267. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος**, 98(Ι) του 1992 (άρθρο 17(γ)).

268. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος**, 106 του 1972, (Πέμπτος Πίνακας, παρ. 4).

- β) να έχει καταβάλει ή πιστωθεί με 20 τουλάχιστον εισφορές είτε στο προηγούμενο έτος εισφορών (όπως αυτό ορίζεται στο 2.1.3.) είτε κατά μέσο όρο στα δύο προηγούμενα έτη εισφορών και
- γ) να έχει ετήσιο μέσο όρο εισφορών ή πιστώσεων τουλάχιστον 20 στην περίοδο από 5.10.64 ή από το έτος εισφορών μέσα στο οποίο συμπλήρωσε το 16ο έτος της ηλικίας του, αν ήταν κάτω 16 ετών στις 5.10.64, μέχρι το τελευταίο συμπληρωμένο έτος εισφορών. Για όσους έκαναν χρήση εισφορών που είχαν πριν από τις 5.10.64, η περίοδος υπολογισμού άρχιζε από το έτος που περιλάμβανε την πρώτη εισφορά την οποία χρησιμοποίησαν. Μεταγενέστερα, και συγκεκριμένα από τον Ιανουάριο του 1984²⁶⁹, η περίοδος υπολογισμού για όσους χρησιμοποιούσαν τέτοιες εισφορές ορίστηκε ότι αρχίζει πάντοτε από τις 7.1.1957 ή από το έτος συμπλήρωσης του 16ου έτους, αν είναι μεταγενέστερο.

Από τον Οκτώβριο του 1980²⁷⁰ η αναφορά σε αριθμό εβδομαδιαίων εισφορών σ' ότι αφορά ασφαλιστικές προϋποθέσεις, αντικαταστάθηκε με το αντίστοιχο πολλαπλάσιο των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών και ο ετήσιος μέσος όρος μειώθηκε στο 25%, όπως και για τη σύνταξη γήρατος (2.5.3).

Από τον ίδιο μήνα ορίστηκε ότι, όταν η ανικανότητα οφείλεται σε σωματική βλάβη που προκαλείται από οποιοδήποτε ατύχημα, οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις θεωρούνται ότι ικανοποιούνται, αν ο ασφαλισμένος ικανοποιεί τις ασφαλιστικές προϋποθέσεις για επίδομα ασθενείας (2.1.3.).

Σύνταξη ανικανότητας δεν χορηγούνταν σε ασφαλισμένο που είχε συμπληρώσει τη συντάξιμη ηλικία. Από τον Ιανουάριο του 1993 το όριο ηλικίας καθορίστηκε στο 63ο έτος.²⁷¹

2.6.4 Διάρκεια συνταξιοδότησης

Η σύνταξη ανικανότητας σύμφωνα με το Νόμο του 1972²⁷² χορηγούνταν από την ημέρα που ο ασφαλισμένος ικανοποιούσε όλες τις προϋποθέσεις για τέτοια σύνταξη και για όσο διάστημα εξακολουθούσε να παραμένει ανίκανος για εργασία. Η σύνταξη τερματιζόταν σε κάθε περίπτωση με τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας του δικαιούχου, οπότε και μετατρεπόταν σε σύνταξη γήρατος.

Από τον Ιανουάριο του 1993, η ηλικία τερματισμού της σύνταξης ανικανότητας και μετατροπής της σε σύνταξη γήρατος είναι το 63ο έτος.²⁷³

269. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 7 του 1984, (άρθρο 14).

270. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 38 και Τρίτος Πίνακας).

271. Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972, (άρθρο 23(1)(γ) και 98(Ι) του 1992, (άρθρο 17(α)).

272. Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972, (άρθρο 23(2)).

273. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 98(Ι) του 1992, (άρθρο 17(β)).

2.6.5 Υποχρεώσεις αιτητών και δικαιούχων

Οι υποχρεώσεις κάθε ασφαλισμένου που αιτείται ή δικαιούται σύνταξη ανικανότητας, όπως ορίστηκαν με το Νόμο του 1972 και εξακολουθούν να ισχύουν, είναι ότι κατόπιν οδηγιών της Υπηρεσίας οφείλει²⁷⁴ -

- α) να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση ή επανεξέταση.
- β) να υποβληθεί σε θεραπεία την οποία ο θεράπων ιατρός του ή άλλος ιατρός στον οποίο παραπέμφθηκε κρίνει κατάλληλη για την περίπτωση του.
- γ) να παρακολουθήσει μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης ή αναπροσαρμογής.

Αδικαιολόγητη άρνηση ή παράλειψη συμμόρφωσης με οποιαδήποτε οδηγία της Υπηρεσίας σε σχέση με τις πιο πάνω υποχρεώσεις, συνεπάγεται στέρψη της σύνταξης για περίοδο μέχρις έξι εβδομάδες. Ωστόσο, η μισή σύνταξη καταβάλλεται στους εξαρτώμενους του δικαιούχου για όση περίοδο ο ίδιος στερηθεί του δικαιώματός του.

2.6.6 Ύψος σύνταξης

Ο τρόπος υπολογισμού του ύψους της σύνταξης ανικανότητας ήταν από την αρχή και εξακολουθεί να είναι ο ίδιος όπως και για τη σύνταξη γήρατος (2.5.5.), με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου η ανικανότητα οφείλεται σε σωματική βλάβη που προκλήθηκε από ατύχημα, στις οποίες το ύψος της βασικής σύνταξης δεν μπορεί να είναι χαμηλότερο εκείνου που υπολογίζεται με βάση την ασφάλιση του δικαιούχου μέσα στο έτος εισφορών που λαμβάνεται υπόψη για υπολογισμό του επιδόματος ασθενείας.²⁷⁵

Όταν η ανικανότητα είναι βαθμού κάτω του 100%, η σύνταξη μειώνεται ανάλογα ως εξής : βαθμός 50-66 2/3%, σύνταξη 60%, βαθμός 66 2/3 - 75%, σύνταξη 75% και βαθμός 75-99%, σύνταξη 85%.

2.6.7 Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες

Η προθεσμία υποβολής αίτησης για σύνταξη ανικανότητας είναι η ίδια με την προθεσμία που ισχύει για τη σύνταξη αναπηρίας. Εκπρόθεσμη υποβολή αίτησης έχει τις συνέπειες που συνεπάγεται και εκπρόθεσμη υποβολή αίτησης για σύνταξη αναπηρίας (2.4.4.2.7).

2.6.8 Ιατρική Περίθαλψη Συνταξιούχων Ανικανότητας

Με βάση το Νόμο του 1972²⁷⁶, οι δικαιούχοι σύνταξης ανικανότητας δικαιούνταν δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη από τα Κυβερνητικά

274. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμοι, 106 του 1972**, (άρθρο 23(3)α(4) και 41 του 1980, (άρθρο 38(3)α(4)).

275. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980**, (Τέταρτος Πίνακας, Μέρος ΙΙΙ), **96 του 1989**, (άρθρο 14) και 98(Ι) του 1992, (άρθρο 22(β)).

276. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972**, (άρθρο 40(2)).

ιατρικά ιδρύματα. Από τον Οκτώβριο του 1980²⁷⁷ το δικαίωμα αυτό επεκτάθηκε και στους συνταξιούχους γήρατος που κατά τη συμπλήρωση της συντάξιμης ηλικίας δικαιούνταν σύνταξη ανικανότητας.

2.7 Σύνταξη Χρείας (θάνατος από κοινά αίτια)

2.7.1 Προστατευόμενα πρόσωπα

Σύμφωνα με το Νόμο του 1956²⁷⁸ η σύνταξη χρείας χορηγούνταν στις χήρες ασφαλισμένων (υποχρεωτικά ή προαιρετικά). Από τον Ιούλιο του 1976²⁷⁹, η σύνταξη χρείας επεκτάθηκε και στους χήρους ασφαλισμένων γυναικών, οι οποίοι είναι εξαρτώμενοι της συζύγου τους λόγω μόνιμης ανικανότητας για αυτοσυντήρηση.

2.7.2 Ασφαλιστικές και άλλες προϋποθέσεις

Οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις για σύνταξη χρείας με βάση το Νόμο του 1956²⁸⁰ ήταν οι ίδιες με αυτές που αναφέρονται για τη σύνταξη γήρατος, δηλ. ο ασφαλισμένος θα έπρεπε την ημέρα του θανάτου του να έχει τις εισφορές που απαιτούνταν για να πάρει σύνταξη γήρατος (2.5.3.). Ωστόσο, όταν ο θάνατος του ασφαλισμένου οφειλόταν σε εργατικό ατύχημα με την έννοια που έδινε σ' αυτό ο περί Εργατικών Αποζημιώσεων Νόμος, οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις λογίζονταν ότι ικανοποιούνταν ανεξάρτητα από τη διάρκεια της ασφάλισης. Με την κάλυψη των παροχών λόγω ατυχημάτων από το Σχέδιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων του 1964, η τελευταία αυτή προϋπόθεση έπαυσε ουσιαστικά να ισχύει, εκτός για θανάτους λόγω εργατικών ατυχημάτων πριν από τις 5.10.64, αφού η χορήγηση σύνταξης χρείας για τέτοια ατυχήματα δεν συνδεόταν με τη διάρκεια της ασφάλισης (2.4.3). Από την εφαρμογή του Νόμου του 1964 (5.10.1964) και μετέπειτα οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις για σύνταξη χρείας διαμορφώθηκαν όπως και οι προϋποθέσεις για σύνταξη γήρατος, με εξαίρεση τις περιπτώσεις θανάτου ασφαλισμένου από κοινά ατυχήματα (εξωεργατικά) για τα οποία από τις 6.10.1980²⁸¹, οι προϋποθέσεις έγιναν χαλαρότερες και ταυτίστηκαν με αυτές που απαιτούνται για βοήθημα κηδείας (2.9.3).

Επιπρόσθετα από τις ασφαλιστικές προϋποθέσεις, ο Νόμος του 1956²⁸² όριζε ότι για να δικαιούται μια χήρα σύνταξη χρείας, θα έπρεπε κατά την ημέρα του θανάτου του συζύγου της -

- α) Να ήταν ηλικίας 50 ετών και άνω ή
- β) Να ήταν ανίκανη για αυτοσυντήρηση ή

277. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 56(2)).

278. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (s.3(β) σ19).

279. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 32 του 1976, (άρθρο 6).

280. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (s. 19(1) & (2) and Fourth Schedule).

281. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 34(3)).

282. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (s. 19(1) & (4)).

- γ) Σ' οποιαδήποτε περίοδο πριν το θάνατο του συζύγου της, αλλά μετά τη συμπλήρωση της ηλικίας των 40 ετών, να είχε τη φροντίδα παιδιού του συζύγου της ή οποιουδήποτε παιδιού που ήταν εξαρτώμενο του.
- δ) Διαφορετικά σύνταξη χορηγούνταν για την περίοδο που η χήρα ήταν έγκυος από τον αποβιώσαντα ή είχε τη φροντίδα παιδιού του ή παιδιού που ήταν εξαρτώμενο του.

Με το Νόμο του 1964²⁸³ οι προϋποθέσεις (α) μέχρι (δ) ανωτέρω καταργήθηκαν και έτσι αρκούσε μόνο η ικανοποίηση των ασφαλιστικών προϋποθέσεων για θεμελίωση δικαιώματος για σύνταξη χρείας. Από τον Ιανουάριο του 1973²⁸⁴ προστέθηκε η προϋπόθεση της συμβίωσης, σύμφωνα με την οποία όταν μια χήρα δεν συζούσε με το σύζυγό της κατά το χρόνο του θανάτου του, για να δικαιούται σύνταξη έπρεπε να αποδείξει ότι συντηρούνταν αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο από τον αποβιώσαντα. Η προϋπόθεση αυτή εξακολουθεί να ισχύει.

2.7.3 Διάρκεια συνταξιοδότησης

Η σύνταξη χρείας σύμφωνα με το Νόμο του 1956²⁸⁵ ήταν κατ' αρχήν ισόβια παροχή. Ωστόσο, η σύνταξη τερματιζόταν με την ενηλικίωση των εξαρτωμένων παιδιών της χήρας πριν αυτή συμπληρώσει το 40ο έτος της ηλικίας της, εκτός αν η χήρα ήταν μόνιμα ανίκανη για αυτοσυντήρηση. Επίσης, η σύνταξη διακοπτόταν για όση περίοδο η χήρα συζούσε με άντρα ως να ήταν η σύζυγος του. Με τη σύναψη νέου γάμου η χήρα έχανε το δικαίωμα της για σύνταξη, έπαιρνε, όμως, ένα εφάπαξ ποσό ίσο με την ετήσια σύνταξη της.

Με το Νόμο του 1964²⁸⁶ οι ανωτέρω περιορισμοί καταργήθηκαν, εκτός από τον περιορισμό που αφορά τη σύναψη νέου γάμου. Από τον Οκτώβριο του 1987²⁸⁷ το εφάπαξ ποσό που καταβάλλεται με τον τερματισμό της σύνταξης λόγω νέου γάμου υπολογίζεται μόνο με βάση την προσωπική σύνταξη της χήρας, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τυχόν αυξήσεις για εξαρτωμένους

2.7.4 Ύψος σύνταξης

Το ύψος της σύνταξης χρείας με βάση το Νόμο του 1956²⁸⁸ ήταν το ίδιο με αυτό της σύνταξης γήρατος (2.5.5.). Από τον Οκτώβριο του 1980²⁸⁹, που εισήχθη η αναλογική ασφάλιση, η σύνταξη χρείας, όπως και η σύνταξη γήρατος έχει δυο συστατικά μέρη : τη βασική σύνταξη και τη συμπληρωματική σύνταξη. Σε περίπτωση θανάτου συνταξιούχου η βασική σύνταξη χρείας καταβάλλεται στο ύψος της βασικής σύνταξης γήρατος και η συμπληρωματική σύνταξη χρείας σε ποσοστό 60% της

283. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964, (άρθρο 22(1)).

284. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972, (άρθρο 24 (1)).

285. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (s.19).

286. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964, (άρθρο 22 (1) α(3)).

287. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 9 του 1987, (άρθρο 2 (β)).

288. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (Second and Fifth Schedules).

289. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 22(2)).

συμπληρωματικής σύνταξης γήρατος. Στις άλλες περιπτώσεις το ύψος της βασικής σύνταξης χρείας είναι το ίδιο με το ύψος της βασικής σύνταξης ανικανότητας που θα έπαιρνε ο αποβιώσας, αν την ημέρα του θανάτου του θεωρούνταν μόνιμα ανίκανος για εργασία σε βαθμό 100%. Το ύψος της συμπληρωματικής σύνταξης χρείας είναι το 60% της αντίστοιχης συμπληρωματικής σύνταξης ανικανότητας (2.6.6.). Σε περίπτωση θανάτου λόγω οποιουδήποτε ατυχήματος, η βασική σύνταξη χρείας δεν μπορεί να είναι κατώτερη από αυτή που υπολογίζεται με βάση μέσο όρο αποδοχών ίσο με το ποσό ασφαλιστέων αποδοχών του αποβιώσαντος κατά το προηγούμενο έτος εισφορών.

Οι διατάξεις για κατώτατη σύνταξη που αναφέρονται για τη σύνταξη γήρατος ισχύουν και για τη σύνταξη χρείας (2.5.5.).

Οι ειδικές αυξήσεις σύνταξης γήρατος για εισφορές που κατέβαλε ο συνταξιούχος μετά τη συνταξιοδότηση του προστίθενται και στη σύνταξη χρείας.²⁹⁰

2.7.5 Εφάπαξ βοήθημα χρείας

Το εφάπαξ βοήθημα χρείας περιλήφθηκε στις παροχές χρείας για πρώτη φορά στις 6.10.1980.²⁹¹ Καταβάλλεται σε περίπτωση που ο αποβιώσας σύζυγος, ενώ έχει πληρώσει εισφορές για τρία τουλάχιστον χρόνια πάνω σε ασφαλιστέες αποδοχές που δεν υπολείπονται του 156πλάσιου των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών, εντούτοις δεν θεμελιώνει δικαίωμα για σύνταξη χρείας, γιατί ο εβδομαδιαίος μέσος όρος των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών του είναι κάτω του 25% του εβδομαδιαίου ποσού των αποδοχών αυτών. Το εφάπαξ βοήθημα καταβάλλεται κάτω από τις ίδιες προϋποθέσεις και σε χήρο ασφαλισμένης, ο οποίος συντηρούνταν από τη σύζυγο του αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο, επειδή ήταν μόνιμα ανίκανος για αυτοσυντήρηση.

Το ποσό του βοηθήματος καθορίστηκε αρχικά στο δεκαπλάσιο της ετήσιας σύνταξης χρείας που θα δικαιούνταν η χήρα / ο χήρος, αν δεν υπήρχε η προϋπόθεση για ετήσιο μέσο αποδοχών (25%).²⁹² Το Νοέμβριο του 1985²⁹³, η βάση υπολογισμού του εφάπαξ βοηθήματος διαφοροποιήθηκε σε 15% του συνόλου των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών του αποβιώσαντος και 9% του συνόλου των συμπληρωματικών ασφαλιστέων αποδοχών του μέχρι την ημέρα του θανάτου του.

2.7.6 Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες

Η προθεσμία υποβολής αίτησης, καθώς και οι συνέπειες της εκπρόθεσμης υποβολής της ήταν από την αρχή (Νόμος του 1956) οι ίδιες με αυτές που ίσχυαν για τη σύνταξη γήρατος και διαφοροποιήθηκαν

290. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 39(4)).

291. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 39(7)).

292. Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Παροχαί) Κανονισμοί, Κ.Δ.Π. 243/80, (Καν. 7).

293. Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Παροχαί) (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί, ΚΔΠ 258/85, (Καν.3).

από τις 5.10.1964 ακριβώς όπως περιγράφεται για τη σύνταξη γήρατος (2.5.7).

2.8 Επίδομα Ορφανίας

2.8.1 Προστατευόμενα πρόσωπα

Με βάση το Νόμο του 1956²⁹⁴ τα πρόσωπα για τα οποία καταβαλλόταν επίδομα ορφανίας περιλάμβαναν παιδιά των ασφαλισμένων (υποχρεωτικά ή προαιρετικά) ηλικίας μέχρι 14 ετών ή μεταξύ 14 και 18 ετών, αν τύχχαναν τακτικής εκπαίδευσης ή εγκεκριμένης μαθητείας. Από τον Οκτώβριο του 1964²⁹⁵ τα παιδιά ηλικίας μεταξύ 14 και 18 ετών, για να θεωρούνται ανήλικα έπρεπε επιπρόσθετα από την τακτική εκπαίδευση ή μαθητεία, να ήταν και άγαμα. Από την ίδια ημερομηνία η προστασία επεκτάθηκε και στα άγαμα παιδιά που ήταν μόνιμα ανίκανα για αυτοσυντήρηση, ανεξάρτητα από ηλικία.

Από τον Απρίλιο του 1970²⁹⁶ η ηλικία μέχρι την οποία ένα παιδί θεωρούνταν ανήλικο, χωρίς να φοιτά σε εκπαιδευτικό ίδρυμα, αυξήθηκε στο 15ο έτος, ενώ από τον Οκτώβριο του 1987²⁹⁷ αυξήθηκε και η ηλικία για τακτική εκπαίδευση από το 18ο έτος στο 23ο έτος για τα κορίτσια και στο 25ο έτος για τα αγόρια, για τα οποία προστέθηκε ως λόγος εξάρτησης και η θητεία στην εθνική φρουρά.

2.8.2 Έννοια ορφανίας

Σύμφωνα με το Νόμο του 1956²⁹⁸ ορφανό θεωρούνταν το παιδί του οποίου πέθαναν και οι δύο γονείς. Τον Οκτώβριο του 1987 ο ορισμός της ορφανίας διευρύνθηκε για να περιλάβει και παιδιά των οποίων πέθανε ο γονέας που τα συντηρούσε αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο, όταν ο επιζών γονέας δεν συζούσε με το θανόντα. Δόθηκε επίσης δικαίωμα για ειδικό επίδομα ορφανίας για ορφανά από ένα γονέα σε κάθε περίπτωση που δεν χορηγείται στον επιζώντα γονέα σύνταξη χρείας ή όταν η σύνταξη χρείας διακόπτεται λόγω γάμου της χήρας μητέρας.

2.8.3 Ασφαλιστικές προϋποθέσεις

Η μόνη προϋπόθεση που απαιτούσε ο Νόμος του 1956²⁹⁹ για θεμελίωση δικαιώματος για επίδομα ορφανίας ήταν να ήταν ασφαλισμένος ο ένας από τους δύο γονείς. Αρκούσε δηλ. η καταβολή εισφοράς από τον ένα γονέα έστω και για μια εβδομάδα οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της ζωής του. Η προϋπόθεση αυτή δεν έχει διαφοροποιηθεί.

294. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (s.2, 12(3)(β) and 20).

295. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (άρθρο 2).

296. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 23 του 1970**, (άρθρο 2).

297. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 199 του 1987**, (άρθρο 4).

298. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**,(s. 20(α)).

299. **The Social Insurance Law 31 of 1956**, (s. 20(β)).

2.8.4 Διάρκεια επιδότησης

Με βάση το Νόμο του 1956, το επίδομα ορφανίας τερματιζόταν με την ενηλικίωση του ορφανού. Από τον Ιανουάριο του 1973³⁰⁰ όταν το επίδομα τερματίζεται λόγω ενηλικίωσης καταβάλλεται εφάπαξ βοήθημα ίσο με το επίδομα ενός έτους. Τον Οκτώβριο του 1987, το εφάπαξ βοήθημα περιορίστηκε στα ορφανά που παύουν να δικαιούνται επίδομα πριν από τη συμπλήρωση της ηλικίας των 17 ετών, με ανάλογη μείωση για όσες εβδομάδες η ηλικία τους υπερβαίνει το 16ο έτος.

2.8.5 Ύψος επιδόματος

Το ύψος του επιδόματος ορφανίας καθορίστηκε με το Νόμο του 1956³⁰¹ σε ομοιόμορφο ποσό για κάθε ένα από τα ορφανά και εξακολούθησε να χορηγείται σ' αυτή τη βάση μέχρι τον Οκτώβριο του 1980. Έκτοτε το επίδομα ορφανίας, έχει δυο συστατικά μέρη:

το βασικό μέρος που είναι το ίδιο για όλα τα ορφανά και το συμπληρωματικό μέρος. Το βασικό επίδομα ορφανίας είναι ίσο με ποσοστό 40% του εκάστοτε ποσού των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών και το συμπληρωματικό μέρος ισούται με το 50% της συμπληρωματικής σύνταξης χηρείας (2.7.4) που θα καταβαλλόταν ή που καταβαλλόταν στη χήρα του θανόντος, με τον περιορισμό ότι, αν τα ορφανά είναι πάνω από δυο, το ποσό του συμπληρωματικού επιδόματος για το καθένα μειώνεται, ώστε συνολικά να μην υπερβαίνει τη συμπληρωματική σύνταξη χηρείας. Το ειδικό επίδομα ορφανίας για παιδιά που δεν είναι ή δεν λογίζονται ορφανά και από τους δυο γονείς, είναι ίσο με την αύξηση που θα καταβαλλόταν για τα επηρεαζόμενα παιδιά, αν ο επιζών γονέας θεωρούνταν δικαιούχος πλήρους βασικής σύνταξη χηρείας.³⁰²

2.8.6 Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες

Η προθεσμία υποβολής αίτησης για επίδομα ορφανίας και οι συνέπειες εκπρόθεσμης υποβολής ήταν και είναι όπως αναφέρεται για τη σύνταξη γήρατος (2.5.7).

2.9 Βοήθημα Κηδείας

2.9.1 Προστατευόμενα πρόσωπα

Το βοήθημα κηδείας ήταν ανάμεσα στις παροχές του Σχεδίου του 1956³⁰³ και χορηγούνταν για το θάνατο υποχρεωτικά ασφαλισμένων (μισθωτών) περιλαμβανομένων συνταξιούχων (έμμεσα λόγω της πίστωσης εισφορών για την περίοδο συνταξιοδότησης).

300. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972, (άρθρο 25(2)).

301. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (Third Schedule)

302. Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμοι, 41 του 1980, (Πέμπτος Πίνακας, Μέρος 1) και 199 του 1987, (άρθρο 11).

303. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (s. 12(β) & 23).

Από τις 5.10.1964³⁰⁴ το βοήθημα κάλυψε και το θάνατο συνταξιούχων χρείας και από τον Ιανουάριο του 1973³⁰⁵ το θάνατο συνταξιούχων ανικανότητας.

Τον Οκτώβριο του 1980³⁰⁶ η κάλυψη διευρύνθηκε για να περιλάβει και το θάνατο δικαιούχων επιδόματος αγνοουμένου και επιδόματος ορφανίας, καθώς και το θάνατο των εξαρτωμένων ασφαλισμένων ή συνταξιούχων.

2.9.2 Ασφαλιστικές προϋποθέσεις

Οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις για το βοήθημα κηδείας με βάση το Νόμο του 1956, ήταν οι ίδιες με αυτές που αναφέρονται για το επίδομα ασθενείας (2.1.3.). Από τις 5.10.1964³⁰⁷, το δικαίωμα για βοήθημα αναφορικά με συνταξιούχους γήρατος και χρείας συνδέθηκε με το δικαίωμα τους για σύνταξη και το ίδιο ίσχυσε για τις άλλες κατηγορίες συνταξιούχων που περιλήφθηκαν μεταγενέστερα στα προστατευόμενα πρόσωπα (2.9.1.). Τον Απρίλιο του 1970³⁰⁸ οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις για βοήθημα σε περίπτωση θανάτου μισθωτού από εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια καταργήθηκαν. Η κατάσταση, όπως είχε διαμορφωθεί μέχρι το 1970, εξακολουθεί να ισχύει.³⁰⁹

2.9.3 Ποσό βοηθήματος

Το ποσό του βοηθήματος κηδείας σύμφωνα με το Νόμο του 1956³¹⁰ διέφερε ανάλογα με τον αριθμό εβδομαδάων εισφορών και πιστώσεων που είχε ο θανών μέσα στο έτος εισφορών που λαμβάνονταν υπόψη για σκοπούς των ασφαλιστικών προϋποθέσεων (2.1.6). Για τους συνταξιούχους γήρατος και χρείας ο Νόμος του 1964³¹¹ καθόρισε το ποσό του βοηθήματος στο εξαπλάσιο της εβδομαδιαίας σύνταξης τους.

Το ποσό του βοηθήματος κηδείας σε περίπτωση θανάτου λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας καθορίστηκε από τον Ιανουάριο 1973³¹² σε πλήρες ύψος ανεξάρτητα από εισφορές. Το ίδιο ίσχυε και για θάνατο δικαιούχου της ειδικής σύνταξης χρείας που χορηγείται για τέτοια ατυχήματα ή ασθένειες (2.4.4.3.1.). Για τους λοιπούς συνταξιούχους το ποσό του βοηθήματος συνδέθηκε με τον ετήσιο μέσο όρο εισφορών με βάση τον οποίο καθορίστηκε το ύψος της σύνταξης του θανόντος. Από το Φεβρουάριο του 1980³¹³, το ύψος του βοηθήματος κηδείας καθορίστηκε στο ίδιο ποσό για όλους (ασφαλισμένους και συνταξιούχους) για τους οποίους θεμελιωνόταν δικαίωμα για βοήθημα. Για το θάνατο εξαρτωμένου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, που καλύφθηκε για πρώτη φορά από τις 6.10.1980,³¹⁴ το ποσό του βοηθήματος καθορίστηκε στο ήμισυ του ποσού που καταβάλλεται για θάνατο ασφαλισμένου ή συνταξιούχου.

304. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (άρθρο 25(1)).

305. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972**, (άρθρο 26(1)).

306. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980**, (άρθρο 41(1)).

307. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (άρθρο 25(1)(β)).

308. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 23 του 1970**, (άρθρο 9).

309. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980**, (άρθρο 41(1) και Τρίτος Πίνακας).

310. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (Third, Fourth a Fifth Schedules).

311. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (Πέμπτος Πίνακας).

312. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972**, (άρθρο 26(2)& 3).

313. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 4 του 1980**, (άρθρα 4 και 6).

314. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980**, (άρθρο 41(1)(ε) και (2)).

2.9.4 Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες

Η προθεσμία υποβολής αίτησης για βοήθημα κηδείας καθορίστηκε με το Νόμο του 1956³¹⁵ στους τρεις μήνες το αργότερο από το θάνατο του προσώπου για το οποίο χορηγείται το βοήθημα. Σε περίπτωση εκπνοής της προθεσμίας αυτής, η αίτηση γινόταν αποδεκτή, αν ο αιτητής αποδείκνυε εύλογη αιτία για την καθυστέρηση. Από τις 5.10.1964³¹⁶ η προθεσμία για αποδοχή εκπρόθεσμης αίτησης περιορίστηκε στους 12 μήνες, ενώ από τον Ιανουάριο του 1993³¹⁷ όλες οι αιτήσεις γίνονται αποδεκτές, εφόσον υποβληθούν μέσα σε 12 μήνες, χωρίς, όμως, δικαίωμα για παράταση. Η εκπρόθεσμη υποβολή αίτησης είχε και έχει ως συνέπεια την απώλεια του δικαιώματος για βοήθημα.³¹⁸

2.10 Επίδομα Αγνοουμένου

2.10.1 Προστατευόμενα πρόσωπα

Το επίδομα αγνοουμένου περιλήφθηκε στις παροχές του Σχεδίου Κοινωνικών Ασφαλίσεων τον Ιούλιο του 1978³¹⁹ και χορηγείται στις συζύγους και τα εξαρτώμενα παιδιά ασφαλισμένων που αγνοούνται λόγω του πραξικοπήματος και της Τουρκικής εισβολής του Ιουλίου - Αυγούστου 1974.

2.10.2 Έννοια αγνοουμένου

Ο Νόμος του 1978 όρισε τον «αγνοούμενο» ως το πρόσωπο που εξαφανίστηκε κατά ή μετά το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου, 1974, λόγω των περιστάσεων που δημιούργησε το πραξικόπημα ή λόγω της Τουρκικής εισβολής της 20ης Ιουλίου 1974, για το οποίο η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας δεν έχει οποιαδήποτε θετική πληροφορία ότι βρίσκεται στη ζωή.

2.10.3 Δικαιούχοι επιδόματος

Επίδομα αγνοουμένου σύμφωνα με το Νόμο του 1978 δικαιούνταν η σύζυγος αγνοούμενου ασφαλισμένου, η οποία κατά το χρόνο της εξαφάνισης του συζούσε με αυτόν ή συντηρούνταν από αυτόν αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο.

Επίδομα αγνοουμένου χορηγήθηκε και στις περιπτώσεις παιδιών των οποίων και οι δυο γονείς εξαφανίστηκαν ή τα οποία ήταν ορφανά από τον ένα γονέα και ο επιζών γονέας εξαφανίστηκε.

Από τον Οκτώβριο του 1987³²⁰ το επίδομα αγνοουμένου επεκτάθηκε και σε παιδιά των οποίων εξαφανίστηκε ο γονέας που τα συντηρούσε αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο, όταν ο άλλος γονέας δε συζούσε με τον

315. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (s. 27(2)(a)).

316. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964** (άρθρο 51(2)(α)).

317. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Παροχές) Κανονισμοί, Κ.Δ.Π. 309/92**, (Καν. 3 (2)(α)& (3)).

318. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Παροχές) Κανονισμοί, Κ.Δ.Π. 350/97**, (Καν. 3(4)).

319. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 66 του 1978**, (άρθρα 2 και 5).

320. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 199 του 1987**, (άρθρο 6).

εξαφανισθέντα. Δόθηκε επίσης δικαίωμα και για περιπτώσεις παιδιών των οποίων εξαφανίστηκε η μητέρα, αφού ο πατέρας δεν δικαιούνταν επίδομα αγνοουμένου, καθώς και για περιπτώσεις όπου το δικαίωμα της μητέρας για επίδομα τερματιζόταν.

2.10.4 Ασφαλιστικές προϋποθέσεις

Οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις για επίδομα αγνοουμένου στη σύζυγο εξαφανισθέντος ήταν οι ίδιες όπως και για τη σύνταξη γήρατος, δηλ. ο αγνοούμενος σύζυγος έπρεπε κατά την ημέρα της εξαφάνισης του να είχε την ασφάλιση που απαιτούνταν για τη χορήγηση σύνταξης γήρατος (2.5.3.) ή να ήταν συνταξιούχος γήρατος.

Σ' ότι αφορά το επίδομα αγνοουμένου για εξαρτώμενα παιδιά, οι προϋποθέσεις ήταν οι ίδιες με αυτές που ίσχυαν για το επίδομα ορφανίας (2.8.3).

2.10.5 Διάρκεια επιδότσης

Το επίδομα αγνοουμένου στη σύζυγο καταβάλλεται εφ' όρου ζωής, εκτός στην περίπτωση σύναψης νέου γάμου από τη δικαιούχο όπου το επίδομα τερματίζεται και καταβάλλεται σ' αυτήν εφάπαξ ποσό ίσο με το ετήσιο ποσό του επιδόματος της, εξαιρουμένων τυχόν αυξήσεων για εξαρτώμενα.³²¹

Στην περίπτωση των παιδιών το επίδομα αγνοουμένου καταβάλλεται για όση περίοδο καταβάλλεται το επίδομα ορφανίας σε ανάλογη περίπτωση. Το ίδιο ισχύει και για το εφάπαξ ποσό που καταβάλλεται όταν τερματιστεί το επίδομα αγνοουμένου (2.8.4.).

2.10.6 Ύψος επιδόματος

Το ύψος του επιδόματος για τη σύζυγο αγνοουμένου καθορίστηκε στο ύψος που καταβαλλόταν η σύνταξη χρείας. Για τα παιδιά το ύψος του επιδόματος ήταν το ίδιο με το επίδομα ορφανίας σε ανάλογη περίπτωση.³²² Στην πράξη το επίδομα αγνοουμένου για παιδιά, από το 2001 και μετέπειτα, ισχύει μόνο για όσα από αυτά εξακολουθούν να είναι μόνιμα ανίκανα για αυτοσυντήρηση αφού κανονικά η ανώτατη ηλικία μέχρι την οποία καταβάλλεται επίδομα είναι το 25ο έτος.

2.11 Βοήθημα Γάμου

2.11.1 Προστατευόμενα πρόσωπα

Το βοήθημα γάμου δεν εμπίπτει σε κανένα από τους παραδοσιακούς κλάδους παροχών, μπορεί ωστόσο να θεωρηθεί ως οικογενειακή παροχή στην ευρύτερη έννοια του όρου.

321. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικού) Νόμοι, 116 του 1985, (άρθρο 11) και 199 του 1987, (άρθρο 3).**

322. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 66 του 1978, (άρθρο 5).**

Σύμφωνα με το Νόμο του 1956³²³, δικαίωμα για βοήθημα γάμου είχαν μόνο οι ασφαλισμένες γυναίκες περιλαμβανομένων των προαιρετικά ασφαλιζόμενων.

Από το Δεκέμβριο του 2001³²⁴ το βοήθημα γάμου επεκτάθηκε και στους άντρες με την μετατροπή του σε κοινό δικαίωμα του ζεύγους.

2.11.2 Ασφαλιστικές και άλλες προϋποθέσεις

Σύμφωνα με το Νόμο του 1956³²⁵, για να δικαιούται μια γυναίκα βοήθημα γάμου έπρεπε μέχρι την ημέρα του γάμου της -

- a) να είχε πληρώσει 156 εβδομαδιαίες εισφορές και
- β) να είχε ετήσιο μέσο όρο εισφορών και πιστώσεων τουλάχιστον είκοσι (ο ετήσιος μέσος όρος εξαγόταν όπως αναφέρεται κάτω από τον τίτλο 2.5.3. για τη σύνταξη γήρατος).

Από τις 6.10.1980³²⁶ οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις έγιναν πιο χαλαρές και εξομοιώθηκαν με αυτές που ισχύουν για το βοήθημα τοκετού (2.3.1.3.). Με την επέκταση του βοηθήματος και στους άντρες το Δεκέμβριο του 2001, οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις θεωρούνται ότι ικανοποιούνται και για τα δύο μέλη του ζεύγους, έστω και αν μόνο το ένα μέλος τις ικανοποιεί.³²⁷

Με το Νόμο του 1964³²⁸ το δικαίωμα για βοήθημα περιορίστηκε σ' ένα μόνο γάμο. Ωστόσο, ο περιορισμός αυτός καταργήθηκε από τις 6.10.1980.³²⁹

2.11.3 Ποσό βοηθήματος

Το ποσό βοηθήματος γάμου, σύμφωνα με το Νόμο του 1956³³⁰, διέφερε ανάλογα με το μέσο όρο εισφορών και πιστώσεων της ασφαλισμένης για τα έτη εισφορών που λαμβάνονταν υπόψη για εξαγωγή αυτού του μέσου όρου. Πλήρες βοήθημα χορηγούνταν όταν ο ετήσιος μέσος όρος εισφορών ήταν τουλάχιστον 50 και μειωμένο βοήθημα σε τρεις κλίμακες που αντιστοιχούσαν σε μέσο όρο 40-49, 30-39 και 20-29 εισφορών. Από το ποσό του βοηθήματος αφαιρούνταν το ποσό του επιδόματος ασθενείας ή ανεργίας που τυχόν καταβλήθηκε στην ασφαλισμένη μέχρι την ημέρα του γάμου της. Με το Νόμο του 1964³³¹ η αφαίρεση αυτή καταργήθηκε.

Από τον Ιανουάριο του 1973³³² οι κλίμακες μειωμένου βοηθήματος αυξήθηκαν σε έξι, όπως αναφέρεται για το επίδομα ασθενείας (2.1.7.), ενώ

323. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (s. 13).

324. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμοι, 41 του 1980**, (άρθρο 28) και **(51(I) του 2001**, (άρθρο 2).

325. **The Social Insurance Law 31 of 1956**, (Fourth Schedule).

326. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980**, (Τρίτος Πίνακας).

327. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 51(I) του 2001**, (άρθρο 2).

328. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (άρθρο 14).

329. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980**, (άρθρο 28).

330. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (s. 13 and Third a Fifth Schedules).

331. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (άρθρο 4).

332. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972**, (Τέταρτος Πίνακας).

από το Φεβρουάριο του 1980³³³ το βοήθημα καταβάλλεται στο ίδιο ύψος για όλες τις περιπτώσεις, εφόσον ικανοποιούνται οι ελάχιστες ασφαλιστικές προϋποθέσεις.

Από το Δεκέμβριο του 2001³³⁴ το ποσό του βοηθήματος μοιράζεται εξίσου μεταξύ των συζύγων.

2.11.4 Προθεσμία υποβολής αίτησης και συνέπειες

Η προθεσμία υποβολής αίτησης για βοήθημα γάμου ήταν ανέκαθεν και εξακολουθεί να είναι η ίδια με την προθεσμία υποβολής αίτησης για βοήθημα τοκετού, όπως είχε διαμορφωθεί μέχρι τον Ιανουάριο του 1993, με τις ανάλογες συνέπειες σε περιπτώσεις εκπρόθεσμης αίτησης (2.3.1.5).

2.12. Κοινές Διατάξεις για Παροχές

2.12.1. Αυξήσεις Παροχών για Εξαρτώμενους

2.12.1.1 Έννοια εξαρτώμενου

Με βάση το Νόμο του 1956,³³⁵ εκτός από την ατομική παροχή στον κύριο δικαιούχο, όλες οι συντάξεις και άλλες περιοδικά καταβαλλόμενες παροχές αυξάνονταν σε περίπτωση που ο δικαιούχος είχε εξαρτώμενα πρόσωπα. Αύξηση για εξαρτώμενα χορηγούνταν -

- α) για τη σύζυγο ασφαλισμένου αν συζούσαν ή αν τη συντηρούσε αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο
- β) για εξαρτώμενο παιδί του δικαιούχου
- γ) αν ο δικαιούχος συντηρούσε αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο τον πατέρα του που ήταν ανίκανος για αυτοσυντήρηση ή τη μητέρα του νοουμένου ότι ήταν χήρα, άγαμη ή ο σύζυγος της ήταν ανίκανος για αυτοσυντήρηση
- δ) για το πρόσωπο που είχε τη φροντίδα εξαρτώμενου παιδιού του δικαιούχου
- ε) για το σύζυγο της δικαιούχου, αν ήταν ανίκανος για αυτοσυντήρηση.

Κανένα από τα πιο πάνω πρόσωπα δεν θεωρούνταν εξαρτώμενο, αν το ίδιο έπαιρνε επίδομα ασθενείας ή ανεργίας ή σύνταξη χρειάς ή γήρατος.³³⁶

Ο όρος «παιδί» περιλάμβανε και προγονό, εξώγαμο παιδί και παιδί που υιοθετήθηκε κατά τρόπο που αναγνωριζόταν από το δίκαιο.

333. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 4 του 1980, (άρθρο 7).

334. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 51 (I) του 2001, (άρθρο 28).

335. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (s. 26).

336. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (s.26(3)).

Η ηλικία μέχρι την οποία ένα παιδί μπορούσε να θεωρηθεί εξαρτώμενο ορίστηκε στο 14ο έτος, εκτός στις περιπτώσεις που το παιδί τύχανε τακτικής εκπαίδευσης ή μαθητείας, οπότε μπορούσε να θεωρηθεί ως εξαρτώμενο μέχρι το 18ο έτος της ηλικίας του.³³⁷

Με το Νόμο 2 του 1964³³⁸ στα εξαρτώμενα παιδιά περιλήφθηκαν και ο άγαμος νεότερος αδελφός ή άγαμη νεότερη αδελφή του δικαιούχου, νοουμένου ότι συντηρούνταν αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο από το δικαιούχο.

Ο Νόμος του 1964 περιόρισε την έννοια του εξαρτώμενου παιδιού σ' ότι αφορούσε παιδιά ηλικίας μεταξύ 14 και 18 ετών, θέτοντας την προϋπόθεση ότι θα έπρεπε να ήταν άγαμα, την διεύρυνε, όμως, για να καλύψει και άγαμα παιδιά ανεξάρτητα από ηλικία, τα οποία ήταν μόνιμα ανίκανα για αυτοσυντήρηση. Ταυτόχρονα, στις παροχές των οποίων ο λήπτης δεν μπορούσε να θεωρηθεί εξαρτώμενος άλλου δικαιούχου προστέθηκαν το επίδομα σωματικής βλάβης, η σύνταξη αναπηρίας και η σύνταξη χηρείας λόγω θανάτου από εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια.³³⁹

Από τον Απρίλιο του 1970³⁴⁰ η ηλικία μέχρι την οποία ένα παιδί θεωρείται ανήλικο χωρίς καμιά άλλη προϋπόθεση αυξήθηκε από το 14ο στο 15ο έτος. Τον Οκτώβριο του 1987³⁴¹ το όριο ηλικίας για άγαμα παιδιά που τυγχάνουν τακτικής εκπαίδευσης ή μαθητείας αυξήθηκε στο 25ο έτος για τα αγόρια και στο 23ο έτος για τα κορίτσια. Παράλληλα, στα εξαρτώμενα παιδιά περιλήφθηκαν και τα άγαμα αγόρια ηλικίας μέχρι 25 ετών για την περίοδο της θητείας τους στην Εθνική Φρουρά.

Τον Ιανουάριο του 1973³⁴² οι παροχές των οποίων ο λήπτης δεν μπορούσε να θεωρηθεί εξαρτώμενος άλλου δικαιούχου περιέλαβαν και το επίδομα μητρότητας και τη σύνταξη ανικανότητας, που εισήχθησαν για πρώτη φορά από την εν λόγω ημερομηνία. Με την εισαγωγή του επιδόματος αγνοουμένου τον Ιούλιο του 1978³⁴³ στις παροχές αυτές προστέθηκε και το επίδομα αγνοουμένου. Η κατάσταση διαφοροποιήθηκε το Νοέμβριο του 1985.³⁴⁴ οπότε επετράπη η χορήγηση αύξησης παροχής σε δικαιούχο αναφορικά με εξαρτώμενους του που ήταν και οι ίδιοι λήπτες επιδόματος μητρότητας, ασθενείας, ανεργίας ή σωματικής βλάβης. Ταυτόχρονα, ορφανά για τα οποία καταβαλλόταν επίδομα ορφανίας έπαυσαν να θεωρούνται εξαρτώμενα δικαιούχου άλλης παροχής.

Μέχρι τον Απρίλιο του 2001³⁴⁵ οι παντρεμένες γυναίκες δεν δικαιούνταν αύξηση παροχής για εξαρτώμενους, εκτός αν ο σύζυγος τους ήταν ανίκανος για αυτοσυντήρηση ή θηλεημένα παρέλειπε να παρέχει στη σύζυγο ή τα παιδιά του εύλογη διατροφή ή εξέτιε ποινή φυλάκισης για περίοδο πέραν του έτους ή ήταν αγνοούμενος. Από τον εν λόγω μήνα όλοι οι ασφαλισμένοι

337. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (s.2(1)a(2)).

338. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (άρθρο 2(ii)).

339. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (άρθρο 50(3)).

340. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 23 του 1970**, (άρθρο 2).

341. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 199 του 1987**, (άρθρο 2(α)).

342. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972**, (άρθρο 43(3)).

343. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός, Νόμος 66 του 1978**, (άρθρο 6)).

344. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 116 του 1985**, (άρθρο 13).

345. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμοι, 41 του 1980**, (άρθρο 59(2)) και **51(Ι) του 2001**, (άρθρο 3).

έχουν την ίδια μεταχείριση σ' ότι αφορά αυξήσεις παροχών για εξαρτώμενους με τους ακόλουθους περιορισμούς:

- α) Όταν πρόκειται για επίδομα ασθενείας, ανεργίας ή σωματικής βλάβης δεν χορηγείται αύξηση παροχής για το σύζυγο / τη σύζυγο σε περίπτωση που ο αυτός / αυτή έχει αποδοχές από εργασία ή είναι δικαιούχος παροχής, σε ποσό που είναι τουλάχιστο ίσο με την αύξηση του αντίστοιχου επιδόματος.
- β) Σε περίπτωση που και οι δύο σύζυγοι είναι ταυτόχρονα δικαιούχοι παροχής η αύξηση για εξαρτώμενα πρόσωπα καταβάλλεται μόνο στο δικαιούχο που δικαιούται τη μεγαλύτερη αύξηση.
- γ) Σε καμιά περίπτωση δεν καταβάλλεται αύξηση παροχής αναφορικά με πρόσωπο που είναι δικαιούχος σύνταξης χρείας, σύνταξης γήρατος, σύνταξης ανικανότητας, επιδόματος αγνοουμένου, επιδόματος ορφανίας, σύνταξης αναπηρίας, σύνταξης γονέως ή κοινωνικής σύνταξης.
- δ) Γυναίκα δικαιούχος σύνταξης γήρατος, σύνταξης ανικανότητας ή σύνταξης αναπηρίας δεν δικαιούται αύξηση για το σύζυγο της παρά μόνο αν αυτός είναι μόνιμα ανίκανος για αυτοσυντήρηση.

2.12.1.2 Ύψος αυξήσεων

Με βάση το Νόμο του 1956³⁴⁶, αύξηση παροχών καταβαλλόταν το πολύ για δύο εξαρτώμενα. Η αύξηση για τον πρώτο εξαρτώμενο ήταν ίση με 50% της προσωπικής παροχής του δικαιούχου και 25% για το δεύτερο εξαρτώμενο.

Με το Νόμο 2 του 1964³⁴⁷ ο αριθμός των εξαρτωμένων για τους οποίους χορηγούνταν αύξηση παροχής αυξήθηκε στους τρεις, με μείωση, όμως, της αύξησης αναφορικά με το δεύτερο και τρίτο σε 16.7% για τον καθένα. Ακόμη μεγαλύτερη ήταν μείωση αναφορικά με το δεύτερο και τρίτο εξαρτώμενο για δικαιούχους μειωμένης παροχής. Οι δικαιούχοι παροχών λόγω εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών, οι οποίοι είχαν ψηλότερο ποσό προσωπικής παροχής, παρά οι άλλοι δικαιούχοι, έπαιρναν σε απόλυτα ποσά την ίδια αύξηση για εξαρτώμενους με τους δικαιούχους άλλων παροχών. Η αύξηση αντιστοιχούσε σε 30% του ύψους της προσωπικής παροχής του δικαιούχου για τον πρώτο εξαρτώμενο και σε 20% για τον καθένα, από το δεύτερο και τρίτο εξαρτώμενο.

Οι αυξήσεις των παροχών για εξαρτώμενους από τον Ιούλιο του 1969 μέχρι και τον Ιούνιο του 1979³⁴⁸ δεν ήταν πάντοτε στο ίδιο ποσοστό με τις γενικές αυξήσεις στο ύψος της προσωπικής παροχής των δικαιούχων και έτσι στην περίοδο αυτή παρατηρούνται αυξομειώσεις στη σχέση προσωπικών παροχών και αυξήσεων για εξαρτωμένους. Από τον Ιανουάριο του 1980³⁴⁹,

346. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (Third and Fifth Schedules).

347. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (Πέμπτος Εβδομος και Όγδοος Πίνακας).

348. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικοί) Νόμοι, 22 του 1974, 81 του 1977 και 56 του 1979**.

349. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 4 του 1980**, (άρθρα 5 και 6).

η αύξηση για τον πρώτο εξαρτώμενο καθορίστηκε στο ένα τρίτο της προσωπικής παροχής του δικαιούχου και στο ένα έκτο για τον καθένα από το δεύτερο και τρίτο εξαρτώμενο.

Με τις αλλαγές που έγιναν σ' ότι αφορά το δικαίωμα για αυξήσεις παροχών αναφορικά με εξαρτωμένους το Δεκέμβριο του 2001,³⁵⁰ ο αριθμός των εξαρτωμένων για τους οποίους γυναίκα δικαιούχος σύνταξης γήρατος, σύνταξης ανικανότητας ή σύνταξης αναπηρίας, στην περίπτωση που στη δικαιούχο δεν καταβάλλεται αύξηση για το σύζυγό της, περιορίζεται στους δύο με αύξηση ενός έκτου για τον καθένα.

2.12.2 Διπλά Δικαιώματα (Σώρευση Παροχών)

Η ταυτόχρονη πληρωμή σύνταξης γήρατος και χρείας, οι οποίες ήταν οι μόνες παροχές που μπορούσαν να συμπέσουν χρονικά, αφού οι χήρες που έπαιρναν σύνταξη δεν δικαιούνταν επιδόματα ασθενείας και ανεργίας, δεν επιπρεπόταν από το Νόμο του 1956.³⁵¹ Η δικαιούχος έπαιρνε την ψηλότερη από τις δύο συντάξεις ή αν ήταν και οι δύο στο ίδιο ύψος, τη σύνταξη που χορηγήθηκε πρώτα. Η αρχή της αντισώρευσης παροχών (απαγόρευση ταυτόχρονης λήψης πέραν της μιας περιοδικής παροχής) επεκτάθηκε σ' όλες τις παροχές που πρόβλεπε ο Νόμος του 1964,³⁵² με εξαίρεση τα εφάπαξ βοηθήματα και τη σύνταξη αναπηρίας (λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθενείας). Η ταυτόχρονη λήψη δύο ή περισσότερων συντάξεων αναπηρίας επιπρεπόταν, νοουμένου ότι το συνολικό ποσό τους δεν υπερέβαινε το ποσό της σύνταξης για βαθμό αναπηρίας 100%. Από τον Ιανουάριο του 1973³⁵³ επετράπη η λήψη σύνταξης αναπηρίας, χωρίς, όμως, τις αυξήσεις για εξαρτωμένους, ταυτόχρονα με οποιαδήποτε άλλη περιοδική παροχή. Τον Οκτώβριο του 1980 η ταυτόχρονη καταβολή σύνταξης αναπηρίας και άλλης παροχής περιορίστηκε στις περιπτώσεις δικαιούχων τέτοιας σύνταξης για ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια που προκλήθηκε πριν τις 6.10.1980.³⁵⁴ Ταυτόχρονα επετράπη η λήψη επιδόματος ορφανίας παράλληλα με άλλη παροχή.

Η αρχή της αντισώρευσης διαφοροποιήθηκε προς όφελος των ασφαλισμένων χηρών το Νοέμβριο του 1985.³⁵⁵ Συγκεκριμένα, σε περίπτωση που η βασική σύνταξη γήρατος της χήρας ήταν μειωμένη, επετράπη η προσθήκη της σύνταξης χρείας στη σύνταξη γήρατος με τον περιορισμό ότι το άθροισμα των δυο συντάξεων δεν μπορούσε να υπερβεί την πλήρη βασική σύνταξη και ότι το ποσό της σύνταξης χρείας που λαμβανόταν υπόψη για το σκοπό αυτό δεν περιλάμβανε οποιοδήποτε τμήμα της σύνταξης που τυχόν χορηγούνταν με βάση τις διατάξεις για κατώτατη σύνταξη χρείας. Η συμπληρωματική σύνταξη χρείας προσετίθετο στη συμπληρωματική σύνταξη γήρατος, νοουμένου ότι το άθροισμα των δυο συντάξεων δεν μπορούσε να υπερβεί το ποσό συμπληρωματικής σύνταξης γήρατος που η χήρα θα δικαιούνταν, αν κατέβαλλε εισφορές πάνω στο ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών μέχρι τη συμπλήρωση της συντάξιμης ηλικίας,

350. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 51(Ι) του 2001, (άρθρο 4).

351. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (s. 22).

352. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964, (άρθρο 42).

353. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972, (άρθρο 45).

354. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 61).

355. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 116 του 1985, (άρθρο 10(ε)).

λαμβάνομένης υπόψη και της τυχόν περιόδου ασφάλισης του συζύγου της πριν από την έναρξη της δικής της ασφάλισης.

Η ανωτέρω ρύθμιση εφαρμόστηκε κατ' αναλογία και στην περίπτωση ασφαλισμένης που κατά τη συμπλήρωση της συντάξιμης ηλικίας της έπαιρνε επίδομα αγνοουμένου.

Περαιτέρω βελτίωση στη θέση των δικαιούχων σύνταξης χρείας επήλθε τον Ιανουάριο του 1993³⁵⁶ με το δικαίωμα ταυτόχρονης λήψης σύνταξης χρείας και επιδομάτων μητρότητας, ασθενείας, ανεργίας ή σωματικής βλάβης, με την προϋπόθεση ότι το άθροισμα της σύνταξης και του επιδόματος δεν θα ήταν μεγαλύτερο από το ύψος του επιδόματος που θα δικαιούνταν ο λήπτης του, αν πλήρωνε εισφορές πάνω στο ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών. Η τελευταία αυτή προϋπόθεση καταργήθηκε από το Μάιο του 1995.³⁵⁷

Από τον Ιανουάριο του 2001³⁵⁸ οι δικαιούχοι σύνταξης χρείας ή επιδόματος αγνοουμένου δικαιούνται να λαμβάνουν ταυτόχρονα και σύνταξη γήρατος, σύνταξη ανικανότητας ή σύνταξη αναπηρίας, με τον όρο ότι το άθροισμα του συμπληρωματικού μέρους των συντάξεων που καταβάλλονται ταυτόχρονα δεν μπορεί να υπερβαίνει το ύψος της συμπληρωματικής σύνταξης γήρατος που θα λάμβανε ο/η δικαιούχος αν πλήρωνε εισφορές πάνω στο ανώτατο ποσό ασφαλιστέων αποδοχών μέχρι τη συμπλήρωση της συντάξιμης ηλικίας, λαμβάνοντας υπόψη και την τυχόν περίοδο ασφάλισης του/της συζύγου πριν από την έναρξη της ασφάλισης του/της δικαιούχου.

2.12.3 Αναπαλλοτρίωτο Παροχών

Η αρχή του αναπαλλοτρίωτου των παροχών Κοινωνικών Ασφαλίσεων η οποία ενσωματώθηκε στο Νόμο του 1956³⁵⁹ δεν έχει διαφοροποιηθεί. Η εκχώρηση ή επιβάρυνση παροχής και κάθε συμφωνία για τέτοια εκχώρηση ή επιβάρυνση είναι άκυρη. Σε περίπτωση πτώχευσης δικαιούχου παροχής, η παροχή δεν μπορεί να περιέλθει στο σύνδικο της πτώχευσης ή σε οποιοδήποτε πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό των πιστωτών του πτωχεύσαντος. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η παρακράτηση ποσών τα οποία εισέπραξε ασφαλισμένος υπό μορφή παροχής αχρεωστήτως, δηλ. χωρίς να τη δικαιούται, νοουμένου ότι η πληρωμή του οφειλόμενου ποσού προέκυψε από την αποσιώπηση ή ψευδή παράσταση ουσιώδους για τη χορήγηση της παροχής γεγονότος.

2.12.4 Εξέταση Αιτήσεων για Παροχές

Η διοικητική εφαρμογή του Νόμου του 1956³⁶⁰ ήταν αρμοδιότητα του Πρώτου Ασφαλιστικού Λειτουργού (Chief Insurance Officer), ο οποίος ήταν δημόσιος υπάλληλος διοριζόμενος στη θέση αυτή από τον Κυβερνήτη.

356. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 98(1) του 1992, (άρθρο 20).

357. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 18(Ι) του 1995, (άρθρο 3).

358. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 143(Ι) του 2001, (άρθρα 4 μέχρι 6).

359. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (s.30) και ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 63).

360. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (s. 32-40).

Για την εξέταση των αιτήσεων για παροχές σε πρωτοβάθμιο επίπεδο, ο Πρώτος Ασφαλιστικός Λειτουργός διόριζε «ασφαλιστικούς λειτουργούς», με την έγκριση του Διοικητή Εργασίας, αφού η Υπηρεσία Κοινωνικών Ασφαλίσεων αποτελούσε κλάδο του Τμήματος Εργασίας μέχρι την ανακήρυξη της Ανεξαρτησίας. Οι «ασφαλιστικοί λειτουργοί» ήταν υπάλληλοι του Τμήματος Εργασίας τοποθετημένοι στην Υπηρεσία Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ο έλεγχος των αποφάσεων των ασφαλιστικών λειτουργών ήταν αρμοδιότητα της Τοπικής Διαιτητικής Επιτροπής (Local Tribunal). Η επιτροπή αυτή ήταν τριμελής, με ένα πρόεδρο και δύο μέλη, που διορίζονταν από τον Πρώτο Ασφαλιστικό Λειτουργό. Τα δύο μέλη εκπροσωπούσαν τους εργοδότες και τους μισθωτούς, αντίστοιχα, και επιλέγονταν για κάθε υπόθεση από κατάλογο που ετοιμαζόταν από τον Πρώτο Ασφαλιστικό Λειτουργό ύστερα από διαβουλεύσεις με το Συμβουλευτικό Σώμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις των εργοδοτών και των μισθωτών. Σημειώνεται, ότι σε περίπτωση προσφυγής στην επιτροπή από γυναίκα, ένα τουλάχιστον των μελών έπρεπε να ήταν γυναίκα. Στην επιτροπή, εκτός από τον αιτητή, μπορούσε να παραβέμψει για απόφαση ο ασφαλιστικός λειτουργός οποιαδήποτε αίτηση την οποία έκρινε ότι λόγω των περιστάσεων της έπρεπε να εξεταστεί από δευτεροβάθμιο όργανο.

Σε τριτοβάθμιο επίπεδο οι αιτήσεις κρίνονταν από το Διαιτητή ή Αναπληρωτή Διαιτητή (Umpire ή Deputy Umpire) που διορίζονταν από τον Κυβερνήτη. Δικαίωμα προσβολής της απόφασης της Τοπικής Διαιτητικής Επιτροπής, είχαν τόσο ο αιτητής όσο και ο ασφαλιστικός λειτουργός. Εκ μέρους του αιτητή μπορούσε να προσφύγει και η συντεχνία της οποίας ήταν μέλος. Οι αποφάσεις του Διαιτητή ήταν τελεσίδικες.

Μέχρι το 1959 οι διαδικασίες για διορισμό Τοπικών Διαιτητικών Επιτροπών και Διαιτητή δεν προχώρησαν και έτσι στην πράξη το σύστημα ελέγχου των αποφάσεων των ασφαλιστικών λειτουργών δεν εφαρμόστηκε. Με την ανακήρυξη της Κύπρου σε ανεξάρτητη Δημοκρατία τον Αύγουστο του 1960 και την ταυτόχρονη έναρξη της εφαρμογής του Συντάγματος, οι αποφάσεις των ασφαλιστικών λειτουργών ως διοικητικές πράξεις υπήχθησαν στον έλεγχο του Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Με το Νόμο του 1964³⁶¹ καταργήθηκε το σύστημα ελέγχου αποφάσεων του Νόμου του 1956 και πλέον έλεγχος γινόταν με τα ένδικα μέσα της Διοικητικής δικαιοσύνης. Ωστόσο, στο Νόμο υπήρχε διάταξη που έδινε δικαίωμα στον ασφαλιστικό λειτουργό να προσφύγει στο Δικαστήριο εναντίον απόφασης Ιατρικού Συμβουλίου σε σχέση με παροχές λόγω εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών. Οι αποφάσεις αυτές αφορούσαν την εκτίμηση του βαθμού αναπηρίας και τα αίτια θανάτου.

Από τον Ιανουάριο του 1973³⁶² εισήχθη και ο θεσμός της ιεραρχικής προσφυγής στον Υπουργό εναντίον αποφάσεων των «εξεταστών απαιτήσεων» (μετονομασία των «ασφαλιστικών λειτουργών»). Η ιεραρχική προσφυγή δεν είναι υποχρεωτική, αφού ο ενδιαφερόμενος μπορεί να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, χωρίς να μεσολαβήσει ιεραρχική προσφυγή. Η απόφαση

361. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964, (άρθρα 67-72).

362. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972, (άρθρο62) και ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 78).

του Υπουργού ως εκτελεστέα διοικητική πράξη υπόκειται σε προσφυγή στο Δικαστήριο.

Σ' όπι αφορά παροχές για τις οποίες εγείρονται ιατρικά ζητήματα, συστάθηκε τριμελές ιατρικό συμβούλιο με το Νόμο του 1964³⁶³, στο οποίο οι εξεταστές απαιτήσεων, πριν εκδώσουν απόφαση, παρέπεμπαν τις περιπτώσεις συντάξεων αναπηρίας για εκτίμηση του βαθμού αναπηρίας των αιτητών. Η σύνθεση των Ιατρικών Συμβουλίων έγινε διμελής από τον Ιανουάριο του 1973,³⁶⁴ εκτός από το Ιατρικό Συμβούλιο Πνευμονοκοκκιάσεως που αποτελούνταν από τρία μέλη, μέχρι τον Ιούλιο του 1989, που καταργήθηκε.³⁶⁵ Παράλληλα, η αρμοδιότητα των Συμβουλίων επεκτάθηκε και στη γνωμάτευση για την κατάσταση της υγείας και την ικανότητα για εργασία αιτητών σύνταξης ανικανότητας. Από τον Απρίλιο του 2006³⁶⁶ νομοθετήθηκε η σύσταση Δευτεροβάθμιου Ιατρικού Συμβουλίου με τριμελή σύνθεση και αρμοδιότητα να εξετάζει σε δεύτερο βαθμό υποθέσεις στις οποίες εγείρονται ιατρικά ζητήματα κατόπιν προσφυγής του ενδιαφερόμενου αιτητή ή παραπομπής από το Διευθυντή Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

2.12.5 Γενικές Αυξήσεις - Αναθεωρήσεις του Ύψους των Παροχών

Τα επίπεδα των παροχών του Σχεδίου του 1956 καθορίστηκαν με βάση το κόστος εξασφάλισης του ελάχιστου ορίου διαβίωσης για ένα άτομο ηλικίας 60 ετών και άνω. Το κόστος αυτό το 1951 εκτιμήθηκε σε £1 και 2 σελίνια την εβδομάδα.³⁶⁷ Το πλήρες ύψος των συντάξεων γήρατος και χρεΐας και των επιδομάτων ασθενείας και ανεργίας, όπως καθορίστηκαν στο Νόμο του 1956,³⁶⁸ ήταν £1,20 για δικαιούχο χωρίς εξαρτώμενους, £1,80 για δικαιούχο με ένα εξαρτώμενο και £2,10 για δικαιούχο με δύο ή περισσότερους εξαρτώμενους. Ο Νόμος αυτός δεν πρόβλεπε για τακτική αναπροσαρμογή των επιπέδων των παροχών. Ωστόσο, ο Πρώτος Ασφαλιστικός Λειτουργός, κατόπιν οδηγιών του Κυβερνήτη, μπορούσε να προβεί σε ανασκόπηση του ύψους των παροχών σε σχέση: α) με τις περιστάσεις των ασφαλισμένων, περιλαμβανομένης ιδιαίτερα της δαπάνης η οποία ήταν αναγκαία για τη διατήρηση της υγείας και της ικανότητας προς εργασία και β) με οποιεσδήποτε αλλαγές στις εν λόγω περιστάσεις αφότου καθορίστηκαν το ύψος και τα ποσά των παροχών, και με βάση την έκθεση του Πρώτου Ασφαλιστικού Λειτουργού, ο Κυβερνήτης είχε εξουσία να αναθεωρήσει τα επίπεδα παροχών και το ύψος των εισφορών για διατήρηση του αναλογιστικού ισοζυγίου του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων³⁶⁹. Η πρώτη ανασκόπηση του ύψους των παροχών έγινε μετά την Ανεξαρτησία στα πλαίσια της μελέτης του Δ.Γ.Ε. για την κοινωνική ασφάλεια στην Κύπρο.³⁷⁰ Όπως προκύπτει από τη σχετική έκθεση, το μέτρο επάρκειας των παροχών δεν ήταν πλέον το ελάχιστο όριο διαβίωσης, αλλά τα ελάχιστα όρια κοινωνικής ασφάλειας που καθόριζε η Σύμβαση της Δ.Ο.Ε. αρ. 102. Ως «ημερομίσθιο

363. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964, (άρθρο 60).

364. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972, (άρθρο 51).

365. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 96 του 1989, (άρθρο 11).

366. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 53(Ι) του 2006, (άρθρα 4 και 5).

367. Clucas K.H. (ως η υποσημείωση 27) παρ. 153-160.

368. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (Third Schedule).

369. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (s47).

370. I.L.O. / O.T.A. / Cyprus R.4 (ως η υποσημείωση 44), Chapter IV.

αναφοράς» επιλέχθηκε το ημερομίσθιο του εργάτη οικοδομών, το οποίο τον Οκτώβριο του 1961 ήταν £5,80 την εβδομάδα. Τα επίπεδα παροχών για το «δικαιούχο τύπο» το 1962 σε σύγκριση με τα ελάχιστα όρια της εν λόγω Σύμβασης είχαν ως εξής:

Είδος Παροχής	Δικαιούχος τύπος	Ποσοστό παροχής σε σχέση με το «ημερομίσθιο αναφοράς»		
		Σύμβαση Δ.Ο.Ε. Αρ. 102	Ποσοστό παροχής το 1962	Διαφορά μεταξύ δύο ποσοστών
Σύνταξη γήρατος	Άντρας με τη σύζυγό του	40%	31%	-9%
Σύνταξη χρειάς	Χήρα με δύο παιδιά	40%	36%	-4%
Επιδόματα ασθένειας/ ανεργίας	Άντρας με σύζυγο και δύο παιδιά	45%	36%	-9%

Μέχρι τον Οκτώβριο του 1964, που αναθεωρήθηκε για πρώτη φορά το ύψος των παροχών, η διαφορά μεταξύ των επιπέδων παροχών και των ελάχιστων ορίων της εν προκειμένω Σύμβασης έγινε ακόμη μεγαλύτερη, αφού το ημερομίσθιο αναφοράς τον Οκτώβριο του 1963 αυξήθηκε στις £6.15.³⁷¹ Οι αυξήσεις παροχών ήταν περίπου σε διπλάσιο ποσοστό από αυτό που απαιτούνταν με τα δεδομένα του 1961.³⁷² Ωστόσο, με το Νόμο του 1964³⁷³ δεν έγινε οποιαδήποτε αλλαγή σ' ότι αφορά τη συχνότητα και τις αρχές της αναθεώρησης, αφού το σχετικό άρθρο του Νόμου αυτού ήταν αντιγραφή του αντίστοιχου άρθρου του Νόμου του 1956. Οι παράγοντες που λαμβάνονταν υπόψη για αναθεώρηση των παροχών διαφοροποιήθηκαν με το Νόμο του 1972 (Ιανουάριος 1973), ο οποίος όρισε ότι η αναθεώρηση θα γινόταν «... εν αναφορά προς (α) τας μεταβολάς του τιμαρίθμου και του επιπέδου αποδοχών εν γένει, (β) τας οικονομικές δυνατότητας του Ταμείου και (γ) την γενικήν οικονομικήν κατάστασιν, περιλαμβανομένης της οικονομικής πολιτικής της Κυβερνήσεως».³⁷⁴

Όλες οι αναθεωρήσεις των παροχών από το 1964 μέχρι και τη μεταρρύθμιση του Οκτώβρη του 1980³⁷⁵ έγιναν ad-hoc, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες του Ταμείου και τις διαφοροποιήσεις στα επίπεδα ημερομισθίων, καθώς και τα ελάχιστα όρια της Σύμβασης της Δ.Ο.Ε. Αρ. 102.³⁷⁶

371. **Annual Report of the Ministry of Labour & Social Insurance, 1962**, Nicosia 1963, p. ...

372. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (πέμπτος Πίνακας).

373. **Ως ανωτέρω** (άρθρο 65).

374. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972** (άρθρο 56).

375. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμοι, 48 του 1969, 106 του 1972, 22 του 1974, 81 του 1977, 56 του 1979 και 4 του 1980**.

376. **Annual Report of the Ministry of Labour & Social Insurance 1968, Nicosia 1969**, para. 286.

Παρά τις πιο πάνω αυξήσεις, τα επίπεδα παροχών δεν ικανοποιούσαν τα εν λόγω ελάχιστα όρια³⁷⁷. Π.χ. η πλήρης σύνταξη γήρατος για έναν άντρα με τη σύζυγο του, το 1978 ήταν περίπου 25% του ημερομισθίου του εργατή οικοδομών, το 1979 31% περίπου και το 1980 33% περίπου.

Η διατήρηση της αγοραστικής αξίας των συντάξεων και άλλων παροχών, αλλά και η αύξηση της σε πραγματικούς όρους, ήταν ανάμεσα στις κύριες επιδιώξεις της μεταρρύθμισης του 1980, πέραν από τη συνάρτηση των επιπέδων των παροχών με τις αποδοχές των εργαζομένων. Ο Νόμος³⁷⁸, με τον οποίο εισήχθη η αναλογική ασφάλιση, διαλαμβάνει ότι -

- α) κατά το χρόνο της χορήγησης τους οι παροχές υπολογίζονται, αφού οι προηγούμενες αποδοχές του ασφαλισμένου ανατιμηθούν με βάση το δείκτη ασφαλιστέων αποδοχών
- β) οι βασικές συντάξεις αναπροσαρμόζονται τακτικά με βάση το δείκτη ασφαλιστέων αποδοχών και οι συμπληρωματικές συντάξεις με βάση το δείκτη τιμών καταναλωτή.

Αρχικά, οι ανωτέρω αναπροσαρμογές προβλεπόταν να γίνονται ανά διετία. Ωστόσο, από το 1983³⁷⁹ καθιερώθηκε η ετήσια αναπροσαρμογή και από το 1993³⁸⁰, η αναπροσαρμογή των συντάξεων με βάση το δείκτη τιμών καταναλωτή την 1η Ιουλίου κάθε χρόνου, νοουμένου ότι ο δείκτης το εξάμηνο Ιανουαρίου - Ιουνίου παρουσιάζει αύξηση, σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο εξάμηνο, τουλάχιστον 1%. Η αύξηση αυτή μετρά έναντι της ετήσιας αναπροσαρμογής που γίνεται τον Ιανουάριο του επόμενου έτους.

Η βελτίωση του επιπέδου των συντάξεων που χορηγήθηκαν πριν από την εισαγωγή της αναλογικής ασφάλισης, έγινε με την άμεση αύξηση τους κατά 40% και την εξομοίωση τους με τις βασικές συντάξεις του νέου Σχεδίου σ' ότι αφορά την αναπροσαρμογή τους. Σημαντικός παράγοντας στον καθορισμό των επιπέδων των παλαιών συντάξεων ήταν η υιοθέτηση των ορίων συντάξεων που προβλέπει η Σύμβαση της Δ.Ο.Ε., Αρ. 128 για τις συντάξεις γήρατος, ανικανότητας και επιζώντων, την οποία η Κύπρος κύρωσε το 1968,³⁸¹ καθώς και της Σύμβασης Αρ. 121 για τις παροχές επαγγελματικών βλαβών που κυρώθηκε το 1966.³⁸² Η Σύμβαση Αρ. 102 (ελάχιστα όρια Κοινωνικής Ασφάλειας), παρότι ήταν το έγγραφο αναφοράς για τα επίπεδα παροχών από το 1964, κυρώθηκε πολύ αργότερα, το 1991³⁸³ μαζί με τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Κοινωνικής Ασφάλειας του Συμβουλίου της Ευρώπης, του οποίου τα επίπεδα ήταν τα ίδια με την Σύμβαση.³⁸⁴

Με την κύρωση των πιο πάνω Διεθνών Συμβάσεων, καθώς και του Άρθρου 12 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης το

377. Thullen P. (Ως η υποσημείωση 77) σελ. 11-12.

378. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980**, (άρθρα 21 και 72).

379. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 11 του 1983**, (άρθρα 6 και 19).

380. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 98 του 1992** (άρθρο 21(β)).

381. **Κυρωτικός Νόμος, 125 του 1968**.

382. **Κυρωτικός Νόμος, 38 του 1966**.

383. **Κυρωτικός Νόμος, 158 του 1991**.

384. **Κυρωτικός Νόμος, 159 του 1991**.

1968, η Κύπρος δεσμεύεται και τυπικά για διατήρηση των επιπέδων των συντάξεων και των άλλων παροχών στα όρια που προβλέπουν οι Συμβάσεις αυτές. Η εξέλιξη των επιπέδων των συντάξεων από τον Οκτώβριο του 1980 μέχρι και την πρώτη Ιανουαρίου 2007, που παρουσιάζεται στο Παράρτημα V, δίνει την εικόνα της επιδρασης της μεθόδου καθορισμού του ύψους των συντάξεων, αλλά και της μεθόδου αναπροσαρμογής τους. Ο Πίνακας Δ του Παραρτήματος αυτού παρουσιάζει χωριστά την πορεία του δείκτη του επιπέδου των βασικών και των συμπληρωματικών συντάξεων. Από αυτό τον Πίνακα προκύπτει ότι οι βασικές συντάξεις, με τις οποίες εξομοιώθηκαν και οι συντάξεις που χορηγήθηκαν πριν τις 6.10.1980, σημείωσαν αύξηση 727% σε ονομαστικούς όρους και 238% σε πραγματικούς όρους, ενώ οι συμπληρωματικές συντάξεις διατήρησαν την αγοραστική τους αξία.

2.12.6 Εξαγωγή Παροχών

Ο Νόμος του 1956³⁸⁵ απαγόρευε την πληρωμή επιδομάτων ασθενείας ή ανεργίας, σύνταξης χρείας, σύνταξης γήρατος και επιδόματος ορφάνειας για όσο χρονικό διάστημα ο δικαιούχος εξέπιε ποινή φυλάκισης ή τελούσε υπό νόμιμη κράτηση ή απουσίαζε στο εξωτερικό. Προκειμένου, ωστόσο, για σύνταξη χρείας ή σύνταξη γήρατος, η ανασταλείσα σύνταξη μπορούσε να καταβληθεί στο δικαιούχο με την επιστροφή του στην Κύπρο, νοουμένου ότι η απουσία του δεν διαρκούσε πέραν των έξι μηνών. Το επίδομα ασθενείας, όταν αυτή άρχιζε στην Κύπρο, μπορούσε να πληρωθεί στις περιπτώσεις που ο δικαιούχος μετέβαινε στο εξωτερικό για θεραπεία, αλλά μετά την επιστροφή του στην Κύπρο.

Η παραπάνω απαγόρευση περιορίστηκε με το Νόμο του 1964³⁸⁶ στα επιδόματα ασθενείας, ανεργίας και μητρότητας.

Από τον Ιανουάριο του 1973³⁸⁷ η στέρηση του δικαιώματος, σε περίπτωση φυλάκισης ή νόμιμης κράτησης του δικαιούχου, επεκτάθηκε και στο επίδομα σωματικής βλάβης και στη σύνταξη ανικανότητας. Ωστόσο, το 50% της σύνταξης αυτής καταβάλλεται στους εξαρτώμενους του δικαιούχου. Σ' ότι αφορά απουσία στο εξωτερικό, η απαγόρευση εξαγωγής παροχών επεκτάθηκε και στο επίδομα σωματικής βλάβης από τον Οκτώβριο του 1980,³⁸⁸ μπορεί ωστόσο να καταβληθεί στο δικαιούχο για περίοδο που απουσιάζει από την Κύπρο για σκοπούς θεραπειών με τους όρους που αναφέρθηκαν για το επίδομα ασθενείας. Με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το Μάιο του 2004,³⁸⁹ οι περιορισμοί σ' ότι αφορά την εξαγωγή παροχών δεν ισχύουν για τα κράτη μέλη της ΕΕ και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, όπου εφαρμόζεται ο «Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 1408/71 του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 1971 περί Εφαρμογής των Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης στους Μισθωτούς, στους μη Μισθωτούς και στα Μέλη των Οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας».

385. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (s.25)

386. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**, (άρθρο 49).

387. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972**, (άρθρο 42).

388. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980**, (άρθρο 58).

389. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 132(Ι) του 2002**, (άρθρο 4).

2.13 Ασφάλιση και Εισφορές

2.13.1 Κατηγορίες ασφαλισμένων

Οι ασφαλισμένοι με βάση το Νόμο του 1956³⁹⁰ κατατάσσονταν σε δύο κατηγορίες: τους υποχρεωτικά ασφαλιζόμενους και τους προαιρετικά ασφαλιζόμενους.

Στην κατηγορία των υποχρεωτικά ασφαλιζόμενων υπήχθησαν όλοι οι μισθωτοί του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και οι ναυτικοί κάτοικοι Κύπρου, που υπηρετούσαν σε κυπριακά πλοία ή πλοία του Βρετανικού Ναυτικού τα οποία είχαν ως σταθμό την Κύπρο. (Τα μέλη των ναυτικών δυνάμεων του Ην. Βασιλείου όπως και αυτά των ενόπλων δυνάμεων του εξαιρούνταν).

Οι γεωργικοί εργάτες και οι δασεργάτες εξαιρούνταν, εκτός αν απασχολούνταν από την Κυβέρνηση ή σε σχέση με την εκτέλεση συμβολαίων για έργα του δημοσίου ή αν απασχολούνταν από εταιρείες ή συνεταιρισμούς ή σε αγροτικές εκμεταλλεύσεις που απασχολούσαν πέντε τουλάχιστον εργάτες για 180 ή περισσότερες μέρες. Επίσης, εξαιρούνταν γενικά οι εργαζόμενοι κάτω από τέσσερις ώρες την εβδομάδα και οι οικιακοί βοηθοί που εργάζονταν λιγότερο από οκτώ ώρες εβδομαδιαίως, καθώς και ορισμένες άλλες κατηγορίες μερικώς απασχολουμένων. Όλοι ανεξαιρέτα οι αυτοτελώς εργαζόμενοι είχαν επίσης εξαιρεθεί από την υποχρεωτική ασφάλιση.

Οι εξαιρούμενοι από την υποχρεωτική ασφάλιση εργαζόμενοι (μισθωτοί και αυτοτελώς εργαζόμενοι) είχαν δικαίωμα προαιρετικής ασφάλισης. Το ίδιο δικαίωμα είχαν και όσοι για οποιοδήποτε λόγο έπαυαν να υπάγονται στην υποχρεωτική ασφάλιση, νοούμενου ότι είχαν καταβάλει ένα ελάχιστο αριθμό εβδομαδιαίων εισφορών (50 αν ήταν κάτοικοι Κύπρου και 156 αν ήταν κάτοικοι εξωτερικού) καθώς και οι απασχολούμενοι στο εξωτερικό από Κύπριο εργοδότη.³⁹¹ Η απαίτηση για 156 εισφορές καταργήθηκε από το Μάιο του 2004 και από τότε απαιτείται για όλους ασφάλιση ενός έτους.³⁹²

Από τον Οκτώβριο του 1964³⁹³ η υποχρεωτική ασφάλιση επεκτάθηκε σ' όλους τους γεωργικούς εργάτες. Οι οικιακοί βοηθοί εξισώθηκαν με τους άλλους μισθωτούς σ' ότι αφορά τη διάρκεια της εβδομαδιαίας απασχόλησής τους. Στην κατηγορία των μισθωτών υπήχθησαν και οι φυλακισμένοι και όσοι τελούσαν υπό νόμιμη κράτηση για την απασχόληση τους στις φυλακές. Οι αυτοτελώς εργαζόμενοι αποτέλεσαν ειδική κατηγορία υποχρεωτικά ασφαλιζόμενων. Οι αγρότες ασφαλιζόνταν υποχρεωτικά αν

- a) απασχολούσαν ένα τουλάχιστον εργάτη για 30 ή περισσότερες μέρες το χρόνο ή

390. **The Social Insurance Law, 31 of 1956**, (s. 4a First Schedule).

391. **The Social Insurance Law, 31 of 1956** (s.7).

392. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 132(Ι) του 2002**, (άρθρο 3).

393. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964**.

β) ήταν μέλη συνεργατικής εταιρείας ή

γ) απασχολούνταν σε αγροτική εκμετάλλευση που ανήκε σε εταιρεία ή συνεταιρισμό. Εξαιρούνταν οι αγρότισσες που ζούσαν με το σύζυγο ή τους γονείς τους. Το δικαίωμα για προαιρετική ασφάλιση διατηρήθηκε για όσους δεν υπάγονταν στην υποχρεωτική ασφάλιση.

Από τον Ιανουάριο του 1973³⁹⁴ η προϋπόθεση για εργασία τουλάχιστον τεσσάρων ωρών την εβδομάδα καταργήθηκε και πλέον η ασφάλιση της απασχόλησης μισθωτού κατέστη υποχρεωτική ανεξάρτητα από διάρκεια. Καταργήθηκαν επίσης όλες οι προϋποθέσεις του Νόμου του 1964 σ' ότι αφορούσε την ασφάλιση των αγροτών, με μόνη εξαίρεση τις αγρότισσες που ζούσαν με το σύζυγο ή τους γονείς τους και τα παιδιά κάτω των 16 ετών. Η έννοια του αυτοτελώς εργαζομένου διευρύνθηκε για να περιλάβει οποιοδήποτε πρόσωπο που ασκούσε βιοποριστικό επάγγελμα στην Κύπρο, εφόσον δεν υπαγόταν στην κατηγορία των υποχρεωτικά ασφαλιζόμενων μισθωτών.

Από τον Οκτώβριο του 1980,³⁹⁵ στην κατηγορία των ασφαλιζόμενων μισθωτών υπήχθηκαν και όσοι παρακολουθούν μαθήματα κατάρτισης στα πλαίσια προγραμμάτων που εφαρμόζει η Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (τέως Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης).

Η διάκριση σε βάρος των αγρότισσων ήρθη σε δύο στάδια, πρώτα με την υποχρεωτική ασφάλιση των ανύπαντρων γυναικών ηλικίας 35 ετών και άνω που ζούσαν με τους γονείς τους, με εφαρμογή από τον Οκτώβριο του 1987³⁹⁶ και ακολούθως με την άρση όλων των περιορισμών ηλικίας ή οικογενειακής κατάστασης, από το Δεκέμβριο του 2001.³⁹⁷ Τέλος, από τον Ιούλιο του 2006,³⁹⁸ οι κληρικοί κατατάχθηκαν στην κατηγορία των μισθωτών, αντί της κατηγορίας των αυτοτελώς εργαζομένων στην οποία υπάγονταν από τον Οκτώβριο του 1964.

2.13.2 Κατανομή και ύψος εισφορών

Ο Νόμος του 1956³⁹⁹ υιοθέτησε την αρχή της τριμερούς ισομερούς κατανομής της εισφοράς για τους μισθωτούς μεταξύ εργοδότη, μισθωτού και του κράτους, με εξαίρεση τα άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών ή άνω των 65 ετών, τις παντρεμένες γυναίκες και τις χήρες που έπαιρναν σύνταξη χρείας. Οι εξαιρούμενοι δεν πλήρωναν την προσωπική εισφορά που πλήρωναν οι άλλοι μισθωτοί. Οι προαιρετικά ασφαλιζόμενοι πλήρωναν εισφορά ίση με το άθροισμα της εισφοράς εργοδότη και μισθωτού που θα καταβαλλόταν σε κάθε περίπτωση, αν ο ασφαλιζόμενος θεωρούνταν μισθωτός. Η κρατική εισφορά ήταν η ίδια με αυτή για τους μισθωτούς.

Το ποσό της εισφοράς ήταν σε ομοίμορφο εβδομαδιαίο ύψος ανεξάρτητα από το ύψος των αποδοχών ή τη διάρκεια της απασχόλησης του ασφαλισμένου μέσα σε κάθε εβδομάδα.

394. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972, (Πρώτος και Δεύτερος Πίνακας).

395. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (Πρώτος Πίνακας)

396. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 199 του 1987, (άρθρο 9).

397. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 51(I) του 2001, (άρθρο 4).

398. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 53(I) του 2006, (άρθρο 6).

399. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (s. 4 & 7 and Second Schedule).

Με την υπαγωγή των αυτοτελώς εργαζομένων στην υποχρεωτική ασφάλιση τον Οκτώβριο του 1964,⁴⁰⁰ το ύψος της εισφοράς τους καθορίστηκε στα δύο τρίτα του αθροίσματος της εισφοράς εργοδότη και μισθωτού. Η κρατική εισφορά για τους αυτοτελώς εργαζομένους ορίστηκε στο 50% της προσωπικής εισφοράς τους. Από τον ίδιο μήνα η εισφορά των προαιρετικά ασφαλιζόμενων καθορίστηκε στο ύψος της εισφοράς για τους αυτοτελώς εργαζομένους. Η εισφορά μισθωτού για όλες τις γυναίκες και τους άντρες ηλικίας κάτω των 18 ετών ορίστηκε στο 50% της εισφοράς για ενήλικους άντρες, ενώ η εισφορά των αυτοτελώς εργαζομένων και προαιρετικά ασφαλιζόμενων γυναικών, στο 50% της αντίστοιχης εισφοράς των αντρών.

Τον Ιούλιο του 1969⁴⁰¹ η εισφορά μισθωτών γυναικών και ανηλίκων αντρών (κάτω των 18 ετών) αυξήθηκε στο 78% εκείνης των ενήλικων αντρών, ενώ η εισφορά των γυναικών αυτοτελώς εργαζομένων αυξήθηκε στο 81% της αντίστοιχης εισφοράς των αντρών.

Από τον Ιανουάριο του 1973⁴⁰² οι εισφορές αντρών και γυναικών ανεξάρτητα από ηλικία εξισώθηκαν. Παράλληλα η σχέση εισφοράς αυτοτελώς εργαζομένων / μισθωτών αυξήθηκε στο 95%. Η σχέση αυτή διατηρήθηκε μέχρι και τον Οκτώβριο του 1980.

Με την εισαγωγή της αναλογικής ασφάλισης τον Οκτώβριο του 1980⁴⁰³, η εισφορά καθορίστηκε σε ποσοστό 15,5% των ασφαλιστέων αποδοχών και για τις τρεις κατηγορίες ασφαλισμένων (μισθωτών, αυτοτελώς εργαζομένων, προαιρετικά ασφαλισμένων). Η κατανομή της εισφοράς στην περίπτωση των μισθωτών ήταν 6%, 6% και 3,5% μεταξύ του εργοδότη, του μισθωτού και του κράτους αντίστοιχα, ενώ για τους αυτοτελώς εργαζομένους 12% και 3,5% μεταξύ ασφαλισμένου και κράτους, αντίστοιχα.

Για τους προαιρετικά ασφαλιζόμενους, εκτός από τους απασχολούμενους στο εξωτερικό από Κύπριο εργοδότη για τους οποίους το ποσοστό εισφοράς είναι αυτό που ισχύει για τους μισθωτούς, το ποσοστό προσωπικής εισφοράς μειώθηκε στο 10%, ενώ η κρατική εισφορά παρέμεινε στο 3,5%. Τον Ιανουάριο του 1993⁴⁰⁴ το ολικό ποσοστό εισφοράς για τους μισθωτούς αυξήθηκε στο 16,6% (6,3%, 6,3% και 4% για τον εργοδότη, το μισθωτό και το κράτος, αντίστοιχα). Ταυτόχρονα το ολικό ποσοστό εισφοράς για τους αυτοτελώς εργαζόμενους αυξήθηκε στο 15,6%. Η προσωπική εισφορά των αυτοτελώς εργαζομένων μειώθηκε στο 11,6%, ενώ η κρατική εισφορά αυξήθηκε στο 4%. Η εισφορά για τους προαιρετικά ασφαλισμένους παρέμεινε στο επίπεδο του 1980. Οι ως ανωτέρω αυξήσεις έγιναν λόγω της μείωσης της ηλικίας συνταξιοδότησης στο 63ο έτος (βλ. 2.5.2). Η διαφοροποίηση των ποσοστών εισφορών των τριών κατηγοριών ασφαλισμένων έλαβε υπόψη τις διαφορές στα δικαιώματα για παροχές.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η βάση καθορισμού του ποσοστού εισφοράς και η ενσωμάτωση σ' αυτό της ομοιόμορφης εισφοράς (flat-rate) που θα απαιτούνταν για χρηματοδότηση των παροχών του σχεδίου του 1964 και

400. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964. (Τέταρτος Πίνακας).

401. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 48 του 1969.

402. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 106 του 1972 (Τρίτος Πίνακας).

403. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρα 5, 13 και 16).

404. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 98(Ι) του 1992, (άρθρα 3-6).

των βασικών παροχών του νέου Σχεδίου. Με τα δεδομένα του 1980 η χρηματοδότηση των παροχών αυτών απαιτούσε ετήσια εισφορά ύψους £109,20 (52x£2,10) και η χρηματοδότηση των πρόσθετων συμπληρωματικών παροχών που εισήγαγε το νέο Σχέδιο, εισφορά σε ποσοστό 10,7% του τμήματος των αποδοχών των ασφαλισμένων που θα λαμβάνονταν υπόψη για υπολογισμό των συμπληρωματικών παροχών. Η διαχωριστική γραμμή καθορίστηκε αναλογιστικά σε ένα ποσό που αντιστοιχούσε στο 1/2,2 του μέσου όρου ασφαλιστέων αποδοχών. Το ποσό αυτό είναι γνωστό ως «οι βασικές ασφαλιστέες αποδοχές». Αντί της συνέχισης του συστήματος της ομοιόμορφης εισφοράς για χρηματοδότηση των βασικών παροχών και της επιβολής πρόσθετης εισφοράς 10,7% πάνω στο τμήμα των αποδοχών που υπερβαίνει τις βασικές ασφαλιστέες αποδοχές, προτιμήθηκε η ενοποίηση των δύο με την μετατροπή τους σε αναλογική εισφορά πάνω στο σύνολο των αποδοχών του ασφαλισμένου.

Πέραν του πλεονεκτήματος της απλοποίησης του τρόπου υπολογισμού και εισπραξης των εισφορών, ο κύριος λόγος της ενιαίας εισφοράς ήταν η ενδυνάμωση του στοιχείου της αλληλεγγύης μεταξύ των διαφόρων εισοδηματικών ομάδων των ασφαλισμένων. Η αλληλεγγύη αυτή λειτουργούσε με την κατανομή της κρατικής εισφοράς υπέρ των χαμηλά αμειβομένων. Η ενιαία ολική εισφορά του 15.5% για ένα ασφαλισμένο με αποδοχές ίσες με το ποσό των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών ήταν ελλειμματική κατά 5,5 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ για ένα ασφαλισμένο με αποδοχές ίσες με το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών (6πλάσιο των βασικών) παρουσίαζε πλεόνασμα σχεδόν 3,1 ποσοστιαίων μονάδων. Έτσι, από την κρατική εισφορά του 3,5% ο ασφαλισμένος αυτός έπαιρνε στην πράξη μόλις 0,4 της μονάδας. Η ανακατανομή γινόταν σε ανάλογο βαθμό από αυτούς που είχαν αποδοχές πάνω από 2,2 φορές το ποσό των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών προς όσους είχαν αποδοχές κάτω από το όριο αυτό.⁴⁰⁵

2.13.3 Βάση υπολογισμού εισφοράς

Η εισφορά από τον Οκτώβριο του 1980, υπολογίζεται, όπως ήδη αναφέρθηκε, ως ποσοστό των ασφαλιστέων αποδοχών από την πρώτη λίρα μέχρι το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών. Η χρονική μονάδα υπολογισμού είναι η εβδομάδα για τους αμειβόμενους με την εβδομάδα και ο μήνας για τους αμειβόμενους μηνιαία. Οι «αποδοχές» για τους μισθωτούς είναι οι πάσης φύσεως αμοιβές για την εργασία τους, με εξαίρεση τις έκτακτες προμήθειες για όσους αυτές δεν είναι μέρος του τρόπου αμοιβής τους και τις χαριστικές πληρωμές. Στις «αποδοχές» περιλαμβάνονται οι εισφορές στο Κεντρικό Ταμείο Αδειών μετ' Απολαβών και παροχές σε είδος που μπορούν να αποτιμηθούν χρηματικά (π.χ. στέγη, διατροφή).⁴⁰⁶ Για τους μαθητευόμενους των οποίων οι πραγματικές αποδοχές είναι κάτω από το 50% των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών, η εισφορά υπολογίζεται σε αποδοχές ίσες με αυτό το ποσοστό. Για τους εργαζόμενους φυλακισμένους των οποίων το πραγματικό ποσό των αποδοχών είναι

405. Thullen P. (Ως η υποσημείωση 79), σελ. 10-11.

406. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 2).

χαμηλότερο του ποσού των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών, η εισφορά υπολογίζεται πάνω στο τελευταίο αυτό ποσό.⁴⁰⁷

Σ' ότι αφορά τους αυτοτελώς εργαζόμενους ως «αποδοχές» θεωρούνται τα εισοδήματα από την άσκηση του επαγγέλματος ή την επιχείρηση του ασφαλισμένου. Για την κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων καθορίστηκαν αρχικά αμάχητα τεκμαρτά εισοδήματα κατά επαγγελματική κατηγορία με δικαίωμα επιλογής ψηλότερου τεκμαρτού εισοδήματος, αλλά με περιορισμούς, για ασφαλισμένους ηλικίας 50 ετών και άνω για αποτροπή του κινδύνου αντισφαλιστικής συμπεριφοράς.⁴⁰⁸ Το 1982 το αμάχητο των τεκμαρτών εισοδημάτων κρίθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο ως αντισυνταγματικό⁴⁰⁹ και οι κανονισμοί τροποποιήθηκαν για να επιτρέπουν υπολογισμό της εισφοράς πάνω στο πραγματικό εισόδημα, όταν αυτό αποδεδειγμένα είναι κατώτερο του τεκμαρτού.⁴¹⁰ Ταυτόχρονα, εισήχθη υποχρέωση του ασφαλισμένου για πληρωμή εισφορών πάνω στο πραγματικό του εισόδημα μέχρι το ανώτατο ποσό της κατηγορίας του, αν κατά τη διαδικασία εξέτασης αίτησης του για πληρωμή εισφορών σε ποσό αποδοχών χαμηλότερο του τεκμαρτού εισοδήματος, αποδεικνυόταν ότι το πραγματικό εισόδημα ήταν ψηλότερο του τεκμαρτού. Ωστόσο, όταν ο αυτοτελώς εργαζόμενος δέχεται να καταβάλλει εισφορές πάνω στο τεκμαρτό εισόδημα της επαγγελματικής κατηγορίας του, η Υπηρεσία δεν έχει εξουσία να προβεί σε αυτεπάγγελτη έρευνα για διακρίβωση του πραγματικού εισοδήματος του για να του επιβάλει εισφορά πάνω στο πραγματικό του εισόδημα, αν αυτό είναι ψηλότερο από το τεκμαρτό. Αυτή είναι η μεγαλύτερη αδυναμία του συστήματος των τεκμαρτών εισοδημάτων, η οποία έγινε πρόξενος στρεβλώσεων στη λειτουργία της ανακατανομής που έχει ενσωματωθεί στη δομή της ενιαίας εισφοράς, όπως έχει ήδη αναφερθεί. Τα τεκμαρτά εισοδήματα αναπροσαρμόζονται κάθε χρόνο με βάση το δείκτη ασφαλιστέων αποδοχών. Το σύστημα εξακολουθεί να είναι κατά βάση το ίδιο όπως διαμορφώθηκε από το 1982 μέχρι το 2006.

Οι προαιρετικά ασφαλιζόμενοι επιλέγουν το ποσό αποδοχών πάνω στο οποίο καταβάλλουν εισφορές με βάση το μέσο όρο ασφαλιστέων αποδοχών τους είτε κατά το προηγούμενο είτε κατά τρία προηγούμενα έτη εισφορών.⁴¹¹

2.13.4 Πίστωση εισφορών

Εκτός από τις περιόδους για τις οποίες ένας ασφαλισμένος κατέβαλλε εισφορές, ο Νόμος του 1956⁴¹² πρόβλεπε την πίστωση εισφορών για χρόνο για τον οποίο ο ασφαλισμένος δεν υπαγόταν στην ασφάλιση ή για χρόνο μετά την ασφάλιση του για τον οποίο δεν είχε υποχρέωση καταβολής εισφορών. Οι περίοδοι για τις οποίες χορηγούνταν πιστώσεις ήταν:

- a) Η περίοδος τακτικής εκπαίδευσης ή μαθητείας μετά τη συμπλήρωση του 16ου έτους της ηλικίας του ασφαλισμένου.

407. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 5(2) & (3)).

408. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Εισφοραί) Κανονισμοί, ΚΔΠ 240/80, (Καν.18).

409. Πάυλος Αγγελίδης και άλλοι Vs. Κυπριακή Δημοκρατία, υπόθεση Αρ. 370/80 κ.ά. 29/4/1982.

410. Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Παροχαί) (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί, ΚΔΠ 249/82, (Καν.2).

411. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980, (άρθρο 16).

412. The Social Insurance Law, 31 of 1956, (s.9).

- β) Η περίοδος από την πρώτη μέρα του έτους εισφορών που προηγείται εκείνου μέσα στο οποίο ο ασφαλισμένος ασφαλίστηκε για πρώτη φορά, μέχρι και την τελευταία εβδομάδα πριν την ασφάλιση του.
- γ) Η περίοδος για την οποία ο ασφαλισμένος έπαιρνε επίδομα ασθενείας ή ανεργίας ή σύνταξη γήρατος ή χρείας.
- δ) Η περίοδος ασθενείας ή ανεργίας χωρίς δικαίωμα για επίδομα, εφόσον η συνήθης πηγή βιοπορισμού του ασφαλισμένου ήταν η μισθωτή απασχόληση.
- ε) Για εποχιακούς εργάτες που απασχολούνταν τουλάχιστον έξι μήνες το χρόνο, η περίοδος απασχόλησης τους σε εργασία η οποία δεν υπαγόταν στην υποχρεωτική ασφάλιση.

Από τον Οκτώβριο του 1964 η πίστωση εισφορών επεκτάθηκε και στις περιόδους λήψης επιδομάτων μητρότητας και σωματικής βλάβης (λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας), που εισήχθησαν για πρώτη φορά με το Νόμο του 1964.⁴¹³ Ταυτόχρονα, καταργήθηκαν οι πιστώσεις για περιόδους λήψης σύνταξης γήρατος ή χρείας και οι πιστώσεις για τους εποχιακούς εργάτες. Οι πιστώσεις για περιόδους ασθένειας ή ανεργίας χωρίς λήψη επιδομάτων περιορίστηκαν στους έξι μήνες και αποκλείστηκαν από αυτό το δικαίωμα οι δικαιούχοι συντάξεων από τον εργοδότη τους ή οποιοδήποτε άλλο σχέδιο. Το 1968⁴¹⁴ η πίστωση εισφορών επεκτάθηκε και στις περιόδους θητείας στην Εθνική Φρουρά. Από τον Ιανουάριο του 1973⁴¹⁵ οι πιστώσεις επεκτάθηκαν και στις περιόδους λήψης σύνταξης ανικανότητας. Στους αυτοτελώς εργαζόμενους δόθηκε δικαίωμα για πιστώσεις αναφορικά με περιόδους ασθενείας που ακολουθούσαν την εξάντληση του δικαιώματος για επίδομα, με τον περιορισμό των έξι μηνών που ίσχυε για τους μισθωτούς.

Από τον Ιούλιο του 1976⁴¹⁶ η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας άρχισε να καταβάλλει ειδική εισφορά για την περίοδο θητείας οποιουδήποτε προσώπου στην Εθνική Φρουρά έναντι της πίστωσης εισφορών. Ταυτόχρονα, καταργήθηκε η υποχρέωση που είχαν οι εργοδότες με βάση τον περί Εθνικής Φρουράς Νόμο για καταβολή εισφορών για εργοδοτούμενους που διέκοπταν την απασχόληση τους για να υπηρετήσουν τη θητεία τους και χορηγήθηκαν αναδρομικά πιστώσεις για τους εθνοφρουρούς των οποίων οι εργοδότες παρέλειψαν να καταβάλουν εισφορές. Η πίστωση εισφορών για περιόδους τακτικής εκπαίδευσης πριν τις 5.10.1964 καταργήθηκε για όσους ασφαλίστηκαν ή ασφαλίζονται από την ημερομηνία αυτήν ή μετέπειτα.

Για την περίοδο Ιουλίου 1974 - Σεπτεμβρίου 1976 χορηγήθηκαν πιστώσεις σ' όλους ανεξαιρέτα τους ασφαλισμένους για κάλυψη κενών ασφάλισης λόγω της τουρκικής εισβολής. Η πίστωση ήταν ανάλογη με την ασφάλιση του κάθε επηρεαζόμενου κατά το έτος εισφορών 1972-73 ή με το μέσο

413. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 2 του 1964, (άρθρο 10).

414. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 28 του 1968, (άρθρο 2).

415. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 106 του 1972, (άρθρο 10).

416. Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 32 του 1976, (άρθρα 2 και 3).

επίσης όρο εισφορών του από τον Οκτώβριο του 1964 μέχρι το Σεπτέμβριο του 1973,⁴¹⁷ αν αυτό ήταν ευνοϊκότερο.

Από τον Οκτώβριο του 1980⁴¹⁸ προστέθηκαν δύο νέα είδη πιστώσεων. Το πρώτο ήταν μεταβατικό προς όφελος ασφαλισμένων ηλικίας 50-63 ετών την 6.10.1980 και συνίστατο στην αναγνώριση του χρόνου ασφάλισης των δικαιούχων με βάση το Σχέδιο του 1964, από την ημέρα που συμπλήρωσαν το 50ο έτος, ως χρόνου συμπληρωματικής ασφάλισης δυνάμει του Σχεδίου του 1980. Το δεύτερο είδος πιστώσεων κορηγείται για τον «αναμενόμενο» χρόνο ασφάλισης σε περίπτωση θανάτου ή μόνιμης ανικανότητας για εργασία ασφαλισμένου, πριν αυτός συμπληρώσει τη συντάξιμη ηλικία. Ο «αναμενόμενος» χρόνος ασφάλισης είναι η περίοδος που μεσολαβεί μεταξύ της ημέρας του θανάτου ή της ανικανότητας και της ημερομηνίας που ο ασφαλισμένος θα συμπλήρωνε ή θα συμπληρώσει την ηλικία των 63 ετών. Οι πιστώσεις αυτές είναι ιδιαίτερης σημασίας για την επάρκεια των συντάξεων σε περίπτωση πρόωγου θανάτου ή μόνιμης ανικανότητας.

Πολύ σημαντική για τις ασφαλισμένες γυναίκες ήταν η διάταξη του Νόμου του 1992,⁴¹⁹ με την οποία κορηγούνται πιστώσεις για κενά στην ασφάλιση μητέρων κατά τη διάρκεια των πρώτων 12 ετών της ηλικίας των παιδιών τους. Η πίστωση μπορεί να καλύψει κενή περίοδο μέχρι τριών ετών. Επίσης, με την εισαγωγή της γονικής άδειας χωρίς αποδοχές, η πίστωση εισφορών επεκτάθηκε από τον Ιανουάριο του 2003 και στις περιόδους απουσίας από την εργασία με τέτοια άδεια.⁴²⁰

Μέχρι το Σεπτέμβριο του 1980, η πίστωση χρόνου ασφάλισης εκφραζόταν σε αριθμό εβδομαδάων, όπως και οι πληρωμένες εισφορές, χωρίς αναφορά σε αποδοχές. Από τον Οκτώβριο του ίδιου έτους η πίστωση εισφορών αποτιμάται σε αποδοχές ανάλογα με το είδος πίστωσης.⁴²¹

Οι πιστώσεις για τακτική εκπαίδευση, για την περίοδο πριν από την είσοδο στην ασφάλιση του Σχεδίου, τις περιόδους ασθενείας ή ανεργίας χωρίς επιδότηση, θητείας στην εθνική φρουρά, γονικής άδειας και ανατροφής τέκνων, έχουν την αξία των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών.

Οι πιστώσεις που κορηγούνται για περιόδους λήψης επιδομάτων μητρότητας, ασθενείας, ανεργίας, σωματικής βλάβης ή σύνταξης ανικανότητας έχουν την αξία των ασφαλιστέων αποδοχών που λαμβάνονται υπόψη για υπολογισμό του ύψους του επιδόματος ή της σύνταξης, ανάλογα με την περίπτωση.

Οι ειδικές αναδρομικές πιστώσεις που κορηγήθηκαν για όσους ήταν ηλικίας 50-63 ετών είχαν την αξία του εβδομαδιαίου μέσου όρου των συμπληρωματικών (πέραν των βασικών) ασφαλιστέων αποδοχών του ασφαλισμένου για την περίοδο από τις 6.10.1980 μέχρι τη συμπλήρωση της συντάξιμης ηλικίας, με ανώτατο, όμως, όριο το διπλάσιο των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών.

417. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 67 του 1976**, (άρθρο 4).

418. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980**, (άρθρο 18(2) & 3)).

419. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 98(Ι) του 1992**, (άρθρο 8(β)).

420. **Ο περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Τροποποιητικός) Νόμος, 71(Ι) των 2002**, (άρθρο 3).

421. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμος, 41 του 1980**, (άρθρο 19), **96 του 1989**, (άρθρο 4), **98(Ι) του 1992**, (άρθρο 9) και **71(Ι) του 2002**, (άρθρο 4).

Οι πιστώσεις για αναμενόμενη περίοδο ασφάλισης σε περίπτωση θανάτου ή μόνιμης ανικανότητας, χορηγούνται στο ύψος του εβδομαδιαίου μέσου όρου συμπληρωματικών ασφαλιστέων αποδοχών του ασφαλισμένου για την περίοδο που λαμβάνεται υπόψη για σκοπούς σύνταξης ή για την προηγούμενη του θανάτου ή της ανικανότητας περιόδου των πέντε ετών ή για την περίοδο από την ημέρα που συμπλήρωσε το 25ο έτος, οποιοσδήποτε μέσος όρος είναι ευνοϊκότερος για το δικαιούχο.

2.13.5 Το σύστημα των ασφαλιστικών μονάδων - Βασική και συμπληρωματική ασφάλιση

Οι αποδοχές πάνω στις οποίες ο ασφαλισμένος πλήρωσε εισφορές ή με τις οποίες πιστώθηκε, όπως αναφέρεται κάτω από τον τίτλο 2.13.4, σε κάθε έτος μετατρέπονται σε ασφαλιστικές μονάδες με τη διαίρεση τους, με το ποσό των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών που καθορίζεται για το έτος αυτό.⁴²² Όπως έχει ήδη αναφερθεί (βλ. 2.13.2), τον Οκτώβριο του 1980 η τιμή των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών καθορίστηκε στο 1/2,2 του μέσου όρου ασφαλιστέων αποδοχών και έκτοτε αναπροσαρμόζεται επίσης με βάση το ποσοστό αύξησης στον εν λόγω μέσο όρο. Έτσι, στον ατομικό ασφαλιστικό λογαριασμό κάθε ασφαλισμένου η ασφάλιση του εκφράζεται σε ασφαλιστικές μονάδες. Οι ομοιόμορφες (flat-rate) εβδομαδιαίες εισφορές πριν από τις 6.10.1980 μετατρέπονται σε ασφαλιστικές μονάδες με τον πολλαπλασιασμό τους επί το συντελεστή 0,02 και κατ' αυτό τον τρόπο κάθε 50 εισφορές αντιστοιχούν σε μια μονάδα στο Σχέδιο του 1980.

Η πρώτη ασφαλιστική μονάδα κάθε έτους αποτελεί τη βασική ασφάλιση και οποιεσδήποτε μονάδες πέραν της μιας αποτελούν τη συμπληρωματική ασφάλιση του ασφαλισμένου. Κατά το χρόνο της απονομής της παροχής οι ασφαλιστικές μονάδες αποτιμώνται σε ασφαλιστέες αποδοχές με τον πολλαπλασιασμό τους επί την τιμή των βασικών ασφαλιστέων αποδοχών του προηγούμενου έτους.⁴²³ Με αυτό τον τρόπο, κατά τον υπολογισμό των παροχών, η αξία των ασφαλιστέων αποδοχών του δικαιούχου από το 1980 και μετέπειτα αναπροσαρμόζεται αυτόματα με βάση το δείκτη ασφαλιστέων αποδοχών.

422. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμοι, 41 του 1980, (άρθρο 20), 11 του 1983, (άρθρο 5) και 7 του 1984, (άρθρο 7).**

423. **Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμοι, 41 του 1980, (άρθρο 34), 11 του 1983, (άρθρο 7) και 10 του 1985, (άρθρο 4).**